Poštnina plačana v gotovini. Današnja številka stane D 1.50 para.

20. štev. V Ljubljani, 18. maja 1923. Leto V.

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za inozemstvo 6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Pozdravljeni, borci za narodni socijalizem!

Nahajamo se neposredno pred važnimi trenutki našega strankinega življenja. Brez pretiravanja lahko rečemo, da so bodoči dnevi za našo stranko naravnost življenskovažnega pomena, ker bodo odločali in odločili o vsem njenem notranjem delu za bodoča leta, kakor tudi o njeni orijentaciji z ozirom na dogodke zadnjih tednov in predstoječe ji naloge. Pristaši stranke lahko mirno zro na strankino bodočnost in z zaupanjem in mirno gotovostjo pričakujejo uspehov letošnjih binkoštnih praznikov.

Ko bodo prišle te vrstice v javnost, se bodo nahajali med nami že zastopniki bratske češkoslovaške narodno-socijalistične stranke, osiveli borci za čast in zmago narodnosocijalističnih praporjev.

Odkar smo ustanovili narodnosocijalistično stranko v Jugoslaviji, vedno so nam stali bratje Čehi zvesto ob strani kot sobojevniki in učitelji in tako niso zamudili niti prilike letošnjega rednega strankinega občnega zbora, da se ga udeleže po močni delegaciji in nam pomagajo v težki borbi proti še vedno nadmočnim nasprotnikom z nasveti svoje zrele izkušnje in politične izšolanosti kakor tudi z dejansko pomočjo. Naj vedo, ko stopijo na bratska jugoslovanska tla, da jih sprejemamo z ono, isto iskreno bratsko ljubeznijo v srcu, kakor smo jih sprejeli vedno doslej in kakor smo bili mi sprejeti od njih v njihovi zlati Pragi. Upamo, da bodo svojim bratom v lepo svojo domovino odnesli najlepše spomine na med nami prebite dni in najboljše dojme o resnosti in plodonosnosti našega dela v Jugoslaviji.

Poleg delegatov bratske češkoslovaške narodno-socijalistične stranke pa se nahajajo že tudi na potu v naš bratski objem delegati avstrijske češke narodnosocijalistične stranke, ki prihajajo topot prvič med nas, da spoznajo naše razmere, naše ljudstvo, našo stranko in njeno delo. Pozdravljeni borci za pravice proletarskega ljudstva, ki vas je zla usoda vrgla v državo, kjer se morate v ljuti borbi biti poleg tega še za svoje nacijonalne pravice, pozdravljeni prav tako toplo, kakor pozdravljamo sicer delegate iz neodrešenih naših pokrajin — tužnega Korotana, sinjega Primorja in kršnega Krasa!

In iz domačih krajev vsepovsod se zbirajo v Ljubljani delegati naših krajevnih organizacij. Stari delavci v stranki, preizkušeni v zvestobi do samih sebe in do vzvišene narodnosocijalistične ideje, borci, ki ne omahujejo niti v najtežjih trenutkih, ki vedo, da resno in trezno delo mora privesti do uspehov, ki vedo, da se da vsaka politična stranka utrditi, razširiti in ojačiti le s trudapolnim in vstrajnim podrobnim delom in da se dado z demagogijo doseči le na zunaj bliščeči, toda po svoji notranji vrednosti trhli in puhli sadovi. Zbirajo se v Ljubljani, da — kakor vedno — resno sodelujejo na rednem občnem strankinem zboru in da se v objemu z delegati iz cele Jugoslavije okrepe za nadaljne svoje požrtvovalno, apostolsko delo med našim ljudstvom in črpajo iz idealov narodnosocijalistične ideje novih moči za boj proti vsem nasprotnikom najširših plasti našega naroda, ki jih bo končno vedel nevzdržno od zmage do zmage v dobrobit nas vseh in naših potomcev. Ne dvomimo, da bo delo teh neustrašenih borcev blagoslovljeno in da bo letošnji občni zbor naše stranke pokazal, da razpolaga narodnosocijalistična ideja v Jugoslaviji z armado, ki če treba, pada, ki pa se nikdar in pod nikakim pogojem ne umakne. Pozdravljeni, bratje borci!

Kar pa najbolj kaže jakost in notranjo svežino narodno socijalistične stranke v Jugoslaviji, to je prvi kongres jugoslovanske narodnosocijalistične mladine, ki se vrši istočasno z občnim strankinim zborom v Ljubljani. Pred komaj dobrim letom ustanovljena organizacija je že krepka dovolj, da na kongresu javno pokaže svojo moč in svoj napredek in predvsem svojo krepko voljo do dela na nacijonalnem, prosvetnem, kulturnem in socijalnem polju. In v tej mladini vidimo predvsem zagotovitev naše bodočnosti, končne zmage naše ideje, naših načel. Mladina, ki še ni okužena od materijalizma povojnih dni, ki je še zmožna dvigniti se do jasnih višin naših idealov in v samovzgoji hiteti k ciljem, ki so nam bili nedosežni, ta mladina je porok naše zmage! Ona, ki je še zmožna vsakega požrtvovanja, ki še čuti s trpečim bratom v vrstah delovnega ljudstva, ki se zaveda svojih dolžnosti do lastnega naroda in do človeštva, pa tudi svojih pravic, katere sme in mora tirjati od človeške družbe, ona si bo izklesala pot v boljšo bodočnost in pomagala k njej tudi svojemu narodu ter prispevala s tem k napredku vsega človeštva. Pozdravljeni tudi vi, iskreno pozdravljeni, najmlajši, toda ne najslabši borci za ideale narodnega socijalizma!

Kakor je češkoslovaška in avstrijska češka narodnosocijalistična stranka poslala na naš strankin občni zbor svoje delegacije, tako se je tudi češkoslovaška in avstrijska češka narodnosocijalistična mladina odzvala bratskemu povabilu in poslala svoje delegate na I. kongres jugoslovanske narodnosocijalistične mladine. Prepričani smo, da bodo tudi oni prinesli s seboj marsikak dober nasvet, da pa se bodo vrnili v svojo domovino tudi z novim veseljem do dela med svojim narodom, ko se bodo na lastne oči prepričali, kako uspeva od njih započeto delo tudi na bratskem jim jugu.

Iskreno pozdravljeni, vsi borci za narodni socijalizem!

Ivan Deržič:

Pred strankin zbor!

Na binkoštni pondeljek imamo naš redni strankin zbor. Politično življenje v naši domovini se nahaja še vedno v znaku najhujše strankarsko - osebne borbe. Če je kdo pričakoval, da se bo strankarska napetost po končanih volitvah polegla, ta je bil pač politično naiven in si danes težko najde pravo pot in pravilno tolmačenje našega notranjega političnega vrvenja. Zato je potrebno, da si pred strankinim zborom globlje ogledamo naše notranje politične razmere in v njihovem pravem spoznanju storimo sklepe za bodočnost.

Že ob strankini ustanovitvi smo jasno in javno povedali, kaj hočemo in kako si želimo notranjo ureditev naše skupne domovine. Ne radi stranke in njenega razvoja, pač pa radi našega naroda in naše težko priborjene svobodne države smo v našem programu izjavili: »državna moč temelji na suverenosti naroda, ki je pravni vir državnega gospodarstva in se izraža v volji večine državljanov brez razlike spola in stanu«. Tega načela se je stranka v svojem štiriletnem delovanju strogo držala, čeprav je bilo to mnogokrat škodljivo strankinemu razvoju. To je glavni princip demokracije, ki ga mora spoštovati in varovati vsaka stranka, ako hoče biti res demokratična.

In če si ogledamo natančneje razvoj našega naroda od osvobojenja in ujedinjenja v eno državo, vidimo, da so stranke, ki so po prevratu sodelovale pri vodstvu naše države, grešile proti temu glavnemu načelu vsake demokracije. Da je potem sledila kazen i za stranko i za narod, je bila pač samo logična posledica. Strank, ki so tako postopale, nam ne more biti žal; prejele so zasluženo plačilo. Da pa je vsled tega največ trpelo naše ljudstvo, naše jugoslovansko delovno ljudstvo, tega nikakor ne moremo in ne smemo omalovaževati.

Bili smo priče razkolu in pozneje popolnemu razpadu takozvanih socijalističnih strank druge in tretje internacijonale. Ne bom razpravljal na dolgo in široko o vzrokih in posledicah, saj je znano vsem našim tovarišem, znano slehernemu jugoslovanskemu proletarcu, zakaj je prišlo do tega razsula.

Meščanske stranke so v štirih letih potisnile delavske stranke v skrajno defenzivo. Še več; preko 200.000 glasov so si pri zadnjih volitvah pridobile iz vrst jugoslovanskega delovnega ljudstva. Da je moglo do tega priti, je glavni vzrok ta, da so te stranke znale maskirati svoje delovanje in izrabljati do skrajnosti odprto notranje - politično vprašanje. Delavstvo jim je sledilo v veri, da bo s tem rešilo svoje težko gospodarsko stanje. Bilo je v zmoti, ker je tudi pri teh strankah od vsega početka bilo poteptano glavno načelo — demokracije, da državna moč temelji na suverenosti naroda.

Proces, ki je že izvršen med delovnim ljudstvom, sedaj išče razmaha in žrtev med meščanskimi strankami. Volitve so potisnile k tlom eno glavnih strank v državi, najbrezobzirnejšo boriteljico za premoč in nadvlado: takozvano jugoslovansko demokratsko stranko. Njena številčna moč v parlam. je padla za polovico. Ona stranka, ki je s strogim centralizmom hotela poteptati vse pravice našega ljudstva in je na usta svojih merodajnih voditeljev izjavljala da »nema sporazuma«, je dobila zasluženo plačilo.

Je to prav za prav tragičen izid velike borbe, ki je pričela leta 1919 med radikalno in demokratsko stranko. Prva, izrazito stranka samo Srbov, druga, z jugoslovanskim, lepo okinčanim in stiliziranim programom in s cvetom »prečanske« inteligence, Srbov, Hrvatov in Slovencev. — Zmagala je prva. Ni moj namen, tukaj razmotrivati razne pogreške in globlje vzroke tega dejstva, toda eno lahko mirno trdim: demokrati so zatajili svoja glavna strankina načela in so bili tudi prav hitro tepeni.

Boj še ni dokončan med obema strankama in radi tega se bo nahajalo težišče celokupne notranje državne politike tudi še prihodnja leta v tem boju. Vidi se, da radikali gredo z vso silo po začrtani poti. Za dve stranki v državi z istim programom ni mesta, zlasti ne v Srbiji. Gotovo je, da imajo radikali premoč in, kakor vse kaže, te ne bodo izpustili zlepa iz rok. Vrhu tega so demokratski voditelji, predvsem g. Ljuba Davidović, dokazali, da niso kos nalogi. Zagrebški kongres je temu nepobiten dokaz; — take prilike za demokrate nikdar več ne bo, tukaj so odpovedali in s tem končali vodilno vlogo med meščanskimi strankami v naši državi.

Na drugi strani imamo revizijonistični blok, klerikalce, radičevce in spahovce. Tudi mi smo za revizijo ustave, glasovali smo proti ustavi. Dokler pa ta blok ne pove jasno, kaj hoče, tudi stvarno in meritorno o tem govoriti ne moremo.

Za nas narodne socijaliste je stališče popolnoma jasno. Zahtevamo po svojem programu in po svojem delu od ustanovitve stranke predvsem bratski sporazum v temeljnem vprašanju države — v ustavi. Pot do tega sporazuma je težka, to priznavam; veliko težja je, kot je bila l. 1919 ali 1921. Politične strasti so stopnjevaje prispele do skrajne potence. Nesposobna, birokratično - reakcijonarna uprava je ta spor še poostrila. Razne koalicijske vlade so v glavnem trošile čas za razne partijsko - partizanske ključe pri nameščanju uradništva. Finančna politika ni bila usmerjena po vidikih potreb našega ljudstva, pač pa se je menjavala po trenutnih »ženijskih« navdahnjenih raznih pomočnikov in njihovih prijateljev. Vsled tega je država gospodarsko propadala, beda med delavstvom, uradništvom, sploh med vsemi malimi ljudmi vedno bolj rasla in danes dosegla uprav neznosno veličino. Dobro vemo, da je prej sanacija nemogoča, dokler ni do-

končan državnopravni spor. Šele takrat, ko se bo celokupno jugoslovansko ljudstvo pravilno priznalo k naši državi, ko ne bo boja za oblasti, za bane, Štajerce in Kranjce, šele takrat je mogoč gospodarski, kulturni in socijalni razvoj in napredek.

Naša stranka je v vseh res državnih zadevah vedno stala na braniku naše osvobojene domovine. Podprli smo edino mi iskreno in nesebično pokret naše nezavisne inteligence ne samo na kongresu v Zagrebu, ampak tudi drugod. Ravno tako hočemo tudi sedaj in v bodoče in bomo iskreno podpirali vsak pokret, pa naj se pojavi z desne ali leve, samo da pridemo do sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. V tej točki smo si edini in je naša dolžnost, da po potrebi tudi doprinesemo žrtve, kajti eno nam je bilo, nam je in ostane sveto: hočemo svobodno, veliko in pošteno jugoslovansko državo!

To pa je tudi edina glavna točka, ki nam, narodnim socijalistom, ostane skupna z meščanskimi strankami vseh barv in prepričanj. Gospodarske, kulturne in socijalne razlike ne bodo ostale vedno, kakor tudi danes v resnici obstoje med narodom. Zadnje tedne se opaža v Sloveniji neko posebno vrvenje — za kulisami. Od dr. Kukovca dolge mesce propagirana koncentracija naprednih sil v Sloveniji je še vedno na dnevnem redu pri mladinih. Tako koncentracijo prav odločno odklanjamo. Smo pa za skupen nastop vsega naprednega Slovenstva, da tako s poštenim in stvarnim sodelovanjem pripomoremo po svojih močeh — do sporazuma. Bil bi pa neodpusten greh nad našim delovnim ljudstvom, ako bi se spustili v kako zmedeno koncentracijo — da bi pomagali še huje scentralizirati upravo našim demokratom in s tem udariti po delovnemu ljudstvu. Ako imamo to pred očmi, potem so vse govorice in nasveti, da naj stranka išče fuzije na desno ali levo — želje gotovih ljudi. Moje globoko prepričanje je, da je stranka neobhodno potrebna v naši državi in da ima bodočnost ter nalogo izvršiti pravilen nacijonalen in socijalističen preokret med našim jugoslovanskim duševnim in ročnim proletarijatom. Tega se zavedajmo, iz tega spoznanja, tovariši, naj izvirajo vsi naši sklepi na strankinem zboru in storili smo pošteno in odkritosrčno svojo narodno in socijalistično dolžnost.

KOPRIVNIŠKI:

Naprej! Razvijmo zastave!

Pravzaprav smo zavidanja vredna stranka mi, narodni socijalisti. Radikali nas snubijo z bobenčki in trobentami ter nam obetajo zlate — zračne gradove. Demokrati gredo še dalje. Na vsa usta nam ponujajo v zabavo — ej — kaj milovidna bitja. Tu je predvsem bohotna dama Koncentracija s polnim obrazom in ljubohlepnimi pogledi. Komur pa bi ne mogla ugreti srca bujna koketa, tega bi naj zaplela v mreže dična Orjunica, mlada, živahna gospodična s prekipevajočim življenjem. Pa je že tako na svetu: nehvaležnost je njegovo plačilo. Radikalne obete odklanjamo prenasičeni z njimi, kakor smo tudi lačni ostalih življenskih potrebščin. S še vse večjo odločnostjo pa zavračamo demokratsko podvodstvo. Debelušna Koncentracija je ženska brez misli in duše, je sredstvo brez cene in morale. Gospica Orjuna pa odbija treznega opazovalca z malo preveč odurnim nastopom in surovim vedenjem. Manjka ji potrebne vzgoje. Žalibog ji dajejo prenežni demokratski očetje že v naprej odvezo za vsako še tako grdo početje.

Sicer pa šalo na stran! Časi so resni in zahtevajo resnega dela. Zavedajmo se, da prihaja nevzdržno — kakor čudno tudi zveni beseda po porazu pri volitvah — naš čas, doba delne žetve. Ne zamudimo je! Socijalna demokracija je po zaslugi materijalističnih voditeljev v polnem razsulu. V sličnem stanju je demokratska stranka, ki izgubiva, odkar ni več na vladi, dan za dnem bolj orijentacijo in tla pod seboj. Njej veljajo istotako po zaslugi ministrskih voditeljev pesnikove besede:

le eden steber kaže
nekdanjo njeno moč,
še ta je pirav, trhel;
razsula ga bo noč.

Razsula demokratske stranke ne bodo zadržale ne bogate banke, ne razširjeno časopisje, ne orjunsko jugoslovanstvo, ki se udejstvuje z grozotami in nasiljem. Trenutno slavi res zmagoslavje SLS in deloma — kot novotarija Slovencem do predvčerajšnjim še neznana NRS, toda zavedajmo se, da so to samo začasni pojavi! Množice se oklepajo danes močnih strank, ker upajo, da jim bodo prinesle te izboljšanje gmotnega položaja. Te stranke pa so kapitalistične, bankokratske. Razočaranje mora privesti trope nazaj k socijalizmu, ki more edini ublažiti razmere. Prišel bo čas in doba ni več daleč, ko bo NSS po poštenem in smotrenem delu zbrala pod svojim okriljem odločilen del naroda, ko bo zavzela NSS v domovini tisti položaj, ki ji pripada po ideji in poštenosti.

Saj spadata v NSS izobraženec in delavec, oba enako izkoriščana, oba enako teptana. Socijalni boji so na pohodu, kakor hitro se poravnajo narodnostne pravde, ki so se zavlekle v nedogled po krivdi spletkarskih demokratskih advokatov. Ni dvoma, da se bo državnopravni spor rešil prej ali slej z revizijo ustave, ki je za obstoj države neobhodno potrebna. Naj si umivajo demokratski Pilati še tako roke, tega dejstva ne morejo oprati, da so oni največ krivi nesrečnega spora. Zato je dolžnost NSS podpirati potom časopisja proticentralistično stremljenje in vsako misel, ki stremi za tem, da pride do miru v državi, pa naj prihaja tudi iz idejno nasprotnega tabora. Nedvomno opažamo v zadnjem času nekoliko bolj pomirljivo razpoloženje med Beogradom in Zagrebom. Razveseljivo dejstvo kaže, da postajajo vodilni krogi dovzetnejši za proučevanje posredovalnih načrtov. V tem oziru se mi zdi za enkrat koncept, kakor ga objavlja dr. H. Steska v »Narodu« od 9. in 10. maja v članku: »O decentralizaciji državne uprave« vsega upoštevanja vreden, ker uvažuje deloma tudi težnje hrvatskega naroda. Vsekakor pa bi mogla taka ureditev države vsaj za trenotek ublažiti neznosne, razdrapane razmere v državi.

Poleg važne posredovalne vloge, ki jo igra NSS v takozvanem srbo - hrvaškem sporu, pa bo treba organizovati proletarijat za bodoče boje izkoriščanih proti izkoriščevalcem. Tu se naj zastavijo najboljše moči, ki se ne strašijo ne žrtev, ne dela. Zato proletarci, naprej! Razvijmo zastave!

Naš kader.

Foerster pravi, da so ovire (porazi), ki se nam stavljajo v življenju na pot, velike koristi za vsakogar, ki zna iz njih črpati nauke za bodočnost.

Med take ovire štejemo z vso upravičenostjo tudi 18. marc 1923. Ta dan nam mora lebdeti vedno pred očmi, ker pomeni poraz zatiranih in s tem oviro na potu do socijalizma. Čestokrat smo že povdarjali, da 18. marca ni bila poražena ideja narodnega socijalizma — kakor s smrtjo Kristovo ni zginilo krščanstvo, marveč se je s tem večjo vztrajnostjo in požrtvovalnostjo širilo naprej po apostolih — pač pa je bila 18. marca poražena naša organizacija. In če se bomo znali iz tega poraza učiti, bomo napake popravili in zmagali prihodnjič.

Kadar govorimo o napakah, vse premalo upoštevamo naše notranje hibe. Ne smemo si misliti, da bomo dosegli uspehe brez velike požrtvovalnosti, brez trudapolnega vztrajnega dela. Mnogo nam je škodovalo to, ker je naša inteligenca ohranila večinoma liberalno mentaliteto tudi še v naši organizaciji. Liberalne metode obstojajo v lenobi, v nedelavnosti, radi katere je pri nas dosegel klerikalizem tak razmah. Ne smemo biti tako naivni in si misliti, da deluje in se razvija organizacija sama od sebe. Pri organiziranju je mogoče dosegati uspehe le z največjo požrtvovalnostjo. Mi pa imamo vsi skupaj to napako — ki je sploh lastna Slovencem — da smo navdušeni za stvar samo toliko časa, dokler gre vse gladko naprej, popustimo pa takoj, ko se nam stavi na pot najmanjša ovira. Zato ta nestalnost, da prehajamo vsak moment iz ekstrema v ekstrem, da povsod poskušamo in se nikjer ne ustalimo. Vsakega dela se lotimo, a nobenega ne dovršimo. V tem oziru so drugi narodi, predvsem Nemci in Čehi, daleč pred nami in morali bi se od njih veliko učiti. Ako zasledujemo n. pr. zgodovino čehosl. socijalistične stranke, katere zastopniki nas posetijo te dni, vidimo, da so se borili z največjimi težkočami in doprinašali težke žrtve; kljub temu pa so vztrajali, požrtvovalno delali in se razvili v najmočnejšo in najvplivnejšo stranko na Češkem. Mi sicer pri vsaki priliki povdarjamo, da smatramo brate Čehe za svoje učitelje, toda v dejanju tega doslej nismo pokazali. Našim besedam navadno ne slede dejanja. Vsaj dosedaj je bilo tako, kar pa mora biti v bodoče drugače!

Preokret na bolje je nastopil pri nas šele s tistim trenutkom, ko smo začeli pripoznavati lastne napake. Res je, da so tudi zunanji vzroki, ki so dovedli do našega neuspeha, o tem ni dvoma, toda glavni vzrok tiči v nas samih, v naši malomarnosti in brezbrižnosti, v naši nevztrajnosti in nestalnosti. Tega priznati se ne smemo sramovati, če smo trdno odločeni prenehati z dosedanjimi metodami komoditete ter smo pripravljeni doprinesti največje žrtve za narod in socijalizem. Dosedanji priprosti delavci, ki na organizatoričnem polju gotovo težje delajo, so doprinašali v tem pogledu mnogo večje žrtve kakor inteligenca. Zanaprej mora biti drugače!

V človeškem življenju se večkrat dogodi, da šele naknadno spoznamo, da nam je bila nesreča v korist, ker nas je opozorila na naše napake in nas povedla v pravo smer.

18. marc je moral priti in nas je mnogo naučil. Vsi oni, ki so še po 18. marcu ostali zvesti našemu praporu, tvorijo nepremagljiv kader, ki se ne straši nobenih ovir na poti v boljšo bodočnost. Oboroženi z izkustvi iz preteklosti, bodo klesali pot naprej do končne zmage. Odpadli so samo slabiči, ki delajo na pohodu le napotje. Ostali pa so kremeniti značaji in od teh odvisi bodočnost narodnega socijalizma.

Dr. Ivo Politeo — Zagreb.

Zločin in socijalizem.

Ves Zagreb stoji pod težkim vtisom groznega dvojnega roparskega umora, ki ga je izvršil 18 letni gimnazijec Paskiević. Nas ne zanimajo sedaj podrobnosti dejanja niti kazen, ki bo zadela storilca; nas zanima **pomen** tega delikta in **posledice,** ki bi jih morala izvajati iz njega človeška družba.

F. A. Mignet: 15. nadalj.

Zgodovina francoske revolucije.

1789—1814.

Od 5. maja do noči 4. avgusta 1789.

Narodna skupščina je vedela za vse te nakane. Že dva dni je nepretrgoma zborovala sredi nemirov in grozot. Velika večina tega, kar se je godilo v Parizu, ji je bila neznana. Kmalu je prišla vest, da je upor splošen in da je Pariz na pohodu proti Versailles-u, kmalu zopet, da so čete na pohodu proti Parizu. Zdelo se jim je, da grme topovi, na zemlji leže so prisluškovali in se skušali o tem prepričati. 14. zvečer se je zatrjevalo, da odpotuje ponoči kralj, skupščina pa da ostane prepuščena na milost in nemilost tujim polkom. Ta bojazen ni bila neutemeljena; voz je bil neprestano vprežen in kraljeva telesna garda že več dni ni prišla iz čevljev.

Razun tega so pripravili tuje čete z vinom in vzpodbujevanjem na svoje podjetje in vse je vzbujalo misel, da je

Kljub bližanju in naraščanju nevarnosti je ostala skupščina neomajna ter je delala na to, da se sprejmejo njeni prvi ukrepi. Mirabeau, ki je prvi zahteval, da naj odstranijo čete, je izposloval novo deputacijo. Ravno je bila odšla, ko pride iz Pariza neki poslanec in prinese skupščini vest o napredku upora, o napadu na invalidnico, o oborožitvi ljudstva ter o oblegi bastille. Drug poslanec zopet pripoveduje, kake nevarnosti je ljudstvo vzelo bastille-o ter usmrtilo sam prestal in zatrjuje, da raste besnost ljudstva z nevarnostjo. Skupščina predlaga, naj se uvede kurirska služba, da bo vsake pol ure o vsem obveščena.

Medtem potrdita dva volilca, ki ju je odposlal odbor iz mestne hiše v skupščino, vse, kar je bila ravnokar slišala. Poučila sta jo tudi o sklepih, ki so jih storili volilci v svrho, da vzdrže red in branijo mesto; naznanila sta ji nesrečne slučaje pod bastille-o, brezuspešnost deputacij pri guvernerju ter pripovedovala, da je streljanje posadke napolnilo okolico bastille z mrtveci. Skupščina se je zgražala nad tem dogodkom ter takoj poslala h kralju deputacijo, da ga obvesti o žalostnih dogodkih. Prva se je vrnila ob desetih zvečer z manj zadovoljivim odgovorom. Ko je kralj čul o teh nesrečnih dogodkih, iz katerih se je dalo sklepati na še bolj pogubonosne, je bil vidno ginjen. Boril se je proti odločbi, za katero so ga bili določili. »Vedno bolj mi trgate srce«, je dejal poslancu, »s svojimi poročili o nesrečnih dogodkih v Parizu. Ni mogoče verjeti, da bi bili to povzročili ukazi, ki jih je dobila vojska. Znan vam je odgovor, ki ga je dobila vaša prejšnja deputacija; k temu nimam nič pripomniti.« — Odgovoril je bil namreč, da bo odstranil čete z Martovega polja ter postavil lastne generale na čelo meščanske garde. Ti ukrepi pa niso zadostovali, da bi odpomogli iz nevarnega položaja, v katerem se je hajala skupščina, zato se s tem ni zadovoljila, niti ni bila pomirjena.

Kmalu nato naznanita poslanca d'Ormesson in Duport skupščini, da je Flessellesa in Delaunays-a. Hoteli so odposlati še tretjo deputacijo h kralju s prošnjo, da naj odstrani čete. »Ne,« pravi Clermont - Tonnerre, »pustimo jim noč za posvetovanje, kralji si morajo ravno tako kot drugi ljudje izkušnjo kupiti.« — Zjutraj je bila imenovana druga deputacija, ki naj bi predočila kralju, kako nesrečo bi povzročilo še nadalnje obotavljanje. Ko so ravno hoteli oditi, zadrži Mirabeau odposlance in jim pravi: »Povejte mu, sigurno mu povejte, da so včeraj obiskali tuje druhali, ki nas oklepajo, princi in princesinje, miljenci in miljenke ter jih pridobivali s prilizovanjem, vzpodbujevanjem in darili; povejte mu, da so ti tuji trabanti skozi celo noč, obsipani z zlatom in obliti z vinom, napovedovali v brezbožnih pesmih zasužnjenje Francije ter nesramno izražali željo uničiti narodno skupščino; povejte mu, da so celo v njegovi palači dvorjani ob njihovi barbarski godbi z njimi plesali in tako podali predvečer Bartolomejeve noči! Povejte mu, da je oni Henrik, čegar spomin svet blagoslavlja, oni njegovih prednikov, ki si ga je hotel postaviti za vzgled, spustil živila v uporni Pariz, ki ga je osebno oblegal, pritem ko sedaj kruti kraljevi svetovalci zadržujejo celo žito, ki ga dovaža trgovina zvestemu in izstradanemu Parizu!«

V tem trenutku pa se je pripravljal tudi kralj, da stopi v sredo skupščine. Vojvoda Liancourt je imel kot kraljevi garderobjer pri njem vedno prost vstop. To je izrabil ponoči ter kralja obvestil o odpadu telesne straže, o obleganju in osvojitvi bastille. Pri tej vesti, ki so mu jo njegovi svetovalci zamolčali, je vzkliknil začudeni vladar: »To je pa upor!« — »N e , s i r e ,« odvrne Liancourt, »t o j e r e v o l u c i j a.« — Ta izvrstni državljan mu je predočil nevarnosti, katerim ga izpostavljajo dvorove nakane, mu je orisal bojazni in razjarjenost ljudstva,, slabo razpoloženje čet ter ga pregovoril, da se naj poda v skupščino, da jo potolaži glede svojih naziranj. — To poročilo je vzbudilo najprej veselo razpoloženje. Toda Mirabeau opomni svoje tovariše na to, da se ne sme prezgodaj veseliti: »Čakajmo, da izvemo od nj. veličanstva njegovo dobro voljo, ki nam jo naznanjajo. Kri naših bratov teče po Parizu. Mračno spoštovanje naj bo prvi sprejem monarha od strani zastopnikov nesrečnega ljudstva; molčanje narodov je nauk za kralje.« Skupščina postane zopet mrka, kot je bila že tri dni.

Kralj vstopi brez straž in spremstva, le njegovi bratje so navzoči. Sprejet je bil z globokim molkom; ko pa je zatrdil, d a j e e n o z n a r o d o m, da je v zaupanju na ljubezen in zvestobo svojih podložnih ukazal četam odstraniti se od Pariza in Versailles-a, ko je izustil ganljive besede: J a z s e m , k i s e v a m z a u p a m ! tu se začuje splošno odobravanje. Vsa skupščina vstane iz lastnega nagiba in spremi monarha nazaj h gradu.

Paskievič je bogat mladenič, sin starišev, ki pripadajo onim »gornjim desettisočem«. Njemu je bilo neznano, kaj je trud dela, kaj pritrgavanje siromaštva, kaj briga bede, kaj skrb za družino. On je imel dovolj denarja ne samo za vsakdanji kruh, temveč tudi za obilno zabavo in razvedrilo. Pa vendar ubije dva človeka, da se polasti njunega denarja! Čemu naj mu bo denar? Da ga podari siromakom? Da ga nameni kakemu političnemu cilju? Da kupi kruha sebi in obitelji, ki je nima? Nič tega! Z denarjem hoče zadovoljiti **svojim fizičnim strastem**, svoji želji po **materijalnih užitkih**: poželjenju po kolesu, po baru, po ženskah itd. Niti enega idealnega motiva nima ta mladenič, vse v njem je **materijalistično!** Se more li torej reči, da bi bili poedinci in ž njimi tudi družba postala srečnejša, če bi bili tudi materijalni pogoji povoljneji? Sigurno ne! Pa naj bi bili materijalni življenski pogoji, kakor tudi način pridobivanja in porazdelitev dobička še tako uravnani, nikdar ne bo mogoče doseči glavne svrhe t. j. obče sreče, ako ne bodo tudi poedinci, ki tvorijo občestvo, moralno, intelektualno ter v obče v svoji notranjosti bolji. Pri ljudeh, kakršen je Paskievič, bi tudi socijalistična družba ne nudila boljih rezultatov, kakor jih daje današnja kapitalistična. Glejte, to je pomen tega delikta.

Kajti človeka ne vodijo le materijalni motivi, temveč tudi idejni; če pa teh ni, tedaj ta človek ni popoln, tedaj vrši dejanja, slična onim zagrebškega delinkventa. Zato socijalizem, zlasti še narodni socijalizem polaga sicer veliko važnost na materijalne pogoje proizvajanja in družabnega dela, vendar so mu enako važni tudi **idejni pogoji**. On ve, da **brez socijalistov ni socijalistične družbe**, toda pravi socijalist je oni, ki ima visoko razvito moralo in intelekt. Ne živi človek le s telesnim življenjem, temveč tudi z duševnim; zato je treba razvijati to vzporedno s prvim! Treba je v ljudeh vzbujati idejne motive, treba je v njih netiti ljubezen do domovine, naroda, bližnjega, znanja in socijalistične ideje! S tem more postati socijalistična družba popolna in prinašati zaželjene sadove.

Najde se sicer zločince, ki so to postali edino radi nepravične uredbe današnje kapitalistične družbe. Takih v socijalistični družbi ne bi bilo. Vendar bi ostali v njej taki, katerih idejna stran ni razvita, ki so siromašni na idejah in idealih. Da tudi takih ne bo, **vzgaja narodni socijalizem ljudi tako, da dela iz njih zavedne socijaliste.**

Če imamo pred očmi ta smoter narodnega socijalizma, si moremo lahko predstavljati veliko važnost našega »Bratstva«. To je naša mladina, ona mladina, ki se je vse lahko prime: tako dobro, kot zlo. To društvo nudi samo dobro in tako prejema od njega naša mladina samo dobro. Naša mladina se razvija v ljubezni do naroda in do vseh onih vrednot, ki so vključene v pojmu narodnosti. Ona bo, sama idealna, tudi uresničila te ideale: ona bo v skorajšnji socijalistični družbi res socijalistična. Družba, ki jo bo ona ustanovila, bo tako po materijalnih pogojih, kakor po duhu socijalistična! — In na to dela narodni socijalizem.

Več razumevanja.

Pri nas nastajajo v zadnjem času v političnem življenju in vrvenju pojavi, ki jasno kažejo, da naš proletarijat svojih lastnih koristi ne razume.

Pri zadnjih volitvah je doživelo delovno ljudstvo hud polom. Niti enega poslanca ni spravilo v parlament. To dejstvo samo na sebi še ne bi bila tako velika nesreča. Velika nesreča že radi tega ne, ker so dobili kandidati delovnega ljudstvo, to so kandidati vseh socijalističn. struj, vendarle veliko število glasov. Če se upošteva, da vodijo naše socijalistične stranke popolnoma nesposobni ljudje, ako se nadalje upošteva, da so stali ti nezmožni voditelji ves čas volilnega boja v hudem medsebojnem boju in tako odvračali od soc. stranke mnogo, mnogo ljudi, ker se jim je ostudil boj teh političnih harlekinov, pa so kljub temu dobile razne soc. skupine na desettisoče glasov, potem moramo pač reči, da so naša tla za socijalistično gibanje prav ugodna. Da ni tem ugodnim razmeram primernih uspehov, temu se je zahvaliti v prvi vrsti vodstvom socijalističnih strank. In vodstva menda čutijo nekako instinktivno to svojo nezmožnost, kajti na to se da sklepati iz vsega, kar se je dogajalo v zadnjem času in kar se dogaja še tudi danes. Zaporedoma so izkočile iz socijalističnih vrst vodilne osebe in se priklopile meščanskim strankam. Spominjamo tukaj na Nachtigalla, Korena, Štefanoviča, dr. Ravnika itd. Večinoma so se vsi ti ljudje, ki so svojčas trdili, da so socijalisti, priklopili radikalni stranki. In sedaj nas hočejo ti gospodje, ki so, mimogrede povedano, kot inteligenti in voditelji soc. strank morali poznati socijalizem, — drugače namreč ne moremo razumeti, kako bi postal inteligent socijalist, razun ako bi mu očitali koristolovstvo, kar bi nam pa gospodje hudo zamerili — torej sedaj nas hočejo ti gospodje prepričati, da tiče koristi delovnega ljudstva v veliki meščanski stranki. Nočemo zanikati, da ta ali oni ne bi našel v veliki meščanski stranki, kar je iskal, toda delovno ljudstvo bo pri tem postopanju hudo ogoljufano. V takem postopanju se zrcali vsa brezvestnost takozvanih soc. voditeljev. Inteligent, ki pravi, da je socijalist, mora vedeti, da si more delovno ljudstvo izboljšati položaj le samo. Cela človeška zgodovina nas uči in inteligent, ki je postal socijalist, mora to človeško zgodovino poznati, da izkoriščanemu razredu ni še nikdar pomagal gospodujoči, temveč, da je gospodujoči razred vedno le izkoriščal šibkejšega. In sedaj prihajajo bivši socijalistični voditelji med delovno ljudstvo in mu prinašajo najnovejšo novico, da bo meščanska stranka pomagala delovnemu ljudstvu. Če pomislimo, da so bili vsi ti gospodje enkrat soc. voditelji, potem nam bo pač jasno, zakaj socijalizem pri nas ne more nikamor. — Ali ti ljudje socijalizma nikdar poznali niso, ali pa so iskali v soc. strankah le svoje osebne koristi, ali so se lagali poprej, ali se lažejo sedaj! Vsekakor je pozdraviti, da so zapustili soc. stranke. In vsekakor bi bilo pozdraviti, ako bi zapustili soc. stranke tudi vsi sorodni elementi. Prepričani smo, da bi imeli potem kmalu enotno socijalistično stranko delovnega ljudstva. Isti poskusi, ki se delajo sedaj pri nas, da se skuša delovno ljudstvo ukleniti v verige meščanskih strank, so se delali tudi drugod. Povsod pa s tem uspehom, da se je delovno ljudstvo le še bolj zasužnjilo, kakor je bilo že zasužnjeno pred temi poskusi. In da si je delovno ljudstvo v drugih državah pomagalo, da si je pridobilo človeške pravice, to se ima zahvaliti lastnemu delu, delovanju svojih soc. strank. Tako bo tudi pri nas. Delovno ljudstvo bo dobilo šele svoje pravice, ko bo prišlo do spoznanja, da si more le samo pomagati, da ni druge pomoči, kakor samopomoč. Da pa pride delovno ljudstvo do tega spoznanja, bo trajalo pri nas še dolgo. Naloga voditeljev delovnega ljudstva pa je, da neprestano odpira ljudstvu oči, ga uči in vodi po kolikor mogoče uglajenih potih do končne zmage. Je to za voditelje trnjeva pot, včasih tudi dolga pot, toda one, ki imajo dobro voljo, vse to ne bo strašilo; oni pa, ki so iskali v socijalizmu in v soc. strankah le svoje koristi, bodo odpadli, oziroma že odpadajo. Vendar vse to ne bo škodilo soc. gibanju; nasprotno, koristilo mu bo, kajti soc. gibanje pri nas je še mlado in kaj rado se zgodi, da mlado setev plevel zaduši.

Če skačejo voditelji iz ene stranke v drugo, proletarijat tega ne sme storiti, ne sme storiti ne duševni, ne ročni delavec. To bi bila njegova poguba. — Proletarijat mora biti odrešen, in odrešiti se more pa le sam! Trditev, da so razmere za socijalizem pri nas žalostne, je grda laž. Ravno nasprotno je res, razmere za socijalizem so pri nas naravnost idealne, le eno je potrebno, da se namreč proletarijat nauči prav spoznavati svoje lastne koristi.

Politične vesti.

Nontranjepolitični položaj.

Politični položaj se je ta teden hudo izpremenil. To izpremembo je treba posebno povdarjati, ker utegne za dogleden čas močno vplivati na naš notranji položaj. Med demokrati in radikali je prišlo do takega razdora, da je od sedaj naprej vsaka misel na kako skupno delovanje za nedogleden čas popolnoma onemogočena. Po dosedanjem političnem položaju se je moglo računati še vedno z dvojno kombinacijo. Ali, da se radikali pobotajo z Radićem, Koroščem in Spahom, ali pa, ako bi do te poravnave ne prišlo, da bi sestavili radikali vlado z demokrati. Po dogodkih, ki so se odigrali zadnji teden, pa je postala zadnja kombinacija popolnoma izključena. Radikali so razdrli med seboj in demokrati vsako pot, ob enem pa potisnili demokrate popolnoma v kot, tako da ne bodo igrali nobene vloge več. To se je zgodilo tako: Pretekli teden so se overovljali mandati poslancev. To se pravi, poseben odsek v parlamentu se je posvetoval in sklepal o tem, ali so bili vsi poslanci pravilno izvoljeni ali ne, ali odgovarjajo vsi izvoljeni poslanci zahtevam volilnega zakona, ali ne. Ta odsek je potrdil skoraj vse mandate, le pri nekaterih demokratskih poslancih je odločil, da ti ne odgovarjajo zahtevam volilnega zakona ter je njihove mandate enostavno razveljavil. Nekaj demokratskih poslancev torej ne bo smelo v parlament. Lahko si je misliti, kako so demokrati rjoveli. Že itak nimajo veliko poslancev, sedaj pa so jim jih še nekaj ovrgli. In vse to se je moralo zgoditi ravno državotvornim demokratom! To vse pa so napravili radikali, povrhu so jim pri tej priliki povedali še svoje mnenje. Da to mnenje ni bilo laskavo, si naši čitatelji lahko predstavljajo.

Glavna ovira poštenega dela — demokrati — je torej odstranjena. Upati je danes bolj kot kedaj, da pride vendar do poštenega sporazuma med Slovenci, Hrvati in Srbi.

Časi se izpreminjajo in ž njimi »Jutro« in »Slovenec«, le »Slov. Narod« ostane, kar je bil.

Ni še dolgo tega, ko smo čitali vsaki dan v »Jutrovem« uvodniku, kako rajsko lepo je v naši krasni Jugoslaviji. Vse, prav vse je bilo tako lepo in dobro, kakor bi bili uredili naše razmere sami nebeški angeljci. Le ti naši neumni ljudje niso hoteli tega uvideti. Verižniki, bankirji, demokratski politiki so pa vse to ne le umeli, temveč rajsko krasoto tudi uživali. Tudi »Jutro« je uživalo in pisalo in pisalo. Tako sredi decembra l. l., ko so posadili radikali demokrate pred vrata, ni bila Jugoslavija v »Jutr.« uvodnikih nič več tako lepa. Z ozirom na to pa, da so imeli demokrati, kot državotvorna stranka, še vedno upanje, da zlezejo po volitvah zopet v vlado, se je dalo v tem času sladkega upanja na vladna korita po »Jutrovih« uvodnikih še vendar živeti. Sedaj pa, ko je izginilo vsako upanje, da bi prišli demokrati še kedaj na vlado in ko parlament navsezadnje niti zakona ni hotel kršiti in demokratom ni dopustil goljufati, da bi rešili svoje mandate, sedaj je postala Jugoslavija po »Jutrovih« uvodnikih ena najslabših in najbolj nazadnjaških držav. Sicer pa so demokrati državotvorni...

»Slovenec« je bil neizprosen bojevnik za ljudske pravice. Dan na dan je grmel, kaka krivica se godi Slovencem in delovnemu ljudstvu. Take korupcije ni nikjer, kakor ravno v Jugoslaviji, je pisal dan na dan. Toda vse kaže, da bodo prišli klerikalci kmalu v vlado. Najbolj kaže to »Slovenec«. Nič več ne grmi, radi lepšega še obere tu in tam kako kost. In v dveh, treh mesecih bo »Slovenec« pel slavo vladi, kakor pred decembrom »Jutro«. To se pravi, čisto tako lepo ne, ker tiste »Mache« kakor »Jutro«, »Slovenec« še davno ne zna. Tega se bo moral še naučiti, kajti tudi to je del državotvornosti.

Le »Slov. Narod« je ostal, kar je bil. Pravi tip »napredne« Ljubljane. Mi, smo mi! Mi smo značajni, 50 let volimo že narodno »napredno«. Prva stran polemizira z drugo, ena številka se ravsa z drugo. No, navsezadnje je pa to tudi nekaj, kar ni povsod.

Izobrazba drugod in pri nas. Visokoizobražena žena predsednika čehosl. republike, velikega Masaryka, je bila organizirana pri soc. demokratih. Pred kratkim sem govoril z višjim slovenskim uradnikom, ki mi je rekel, da ne more razumeti, kako more biti izobražen človek socijalist. Ko bi ta »visoki« gospod vedel, kaj je povedal? Tako pa, blagor ubogim na duhu, ker njih je nebeško kraljestvo. Drugače pa je bil dotični gospod ugleden »naprednjak«.

Bodo li besedam sledila tudi dejanja?

V torek zvečer je imela narodna skupščina eno najznamenitejših sej odkar obstoja Jugoslavija. Ljuba Jovanović, minister prosvete in designirani Pašićev naslednik je v dobro premišljenem govoru podal v imenu radikalne stranke izjavo, da je radikalna stranka revidirala svoje stališče glede notranje politike ter da želi vsled tega predvsem med brati pošten sporazum. Namen volitev ni bil, da se polasti vlade kaka gotova stranka, temveč da ljudstvo svobodno izrazi svoje mnenje.

S tem je zadal demokratski stranki, ki je pravzaprav izzvala in potem umetno gojila nesrečni plemenski spor, samo da bi mogla v kalnem ribariti, smrtni sunek. Svetozarju Pribičeviću je zaprl popolnoma usta s tem, ko je izjavil, da smatra že od vsega početka vsako izmed treh plemen za samostojno ter da je odločno proti temu, da se poskuša Hrvate in Slovence na vsak način posrbiti. On da je načelno za sporazum z Radićem, je dejal, ter da se hoče za vsako ceno z njim pogajati. Če Radić, ki je že pokazal dobro voljo, neče priti v Beograd, pojde on v Zagreb.

To so res jasne besede, če so le mišljene povsem odkrito, o čemur pa za enkrat ne moremo dvomiti; če bo sledilo Jovanovićevi izjavi tudi dejanje, bo nastala v kratkem taka politična grupacija, da bo res lahko dovedla do tako zaželjene konsolidacije v naši državi. S tem bo pa tudi nad »državotvornimi« demokrati izrečena sodba, ki so jo že davno zaslužili — sramotna smrt izdajic na lastnem narodu!

V soboto ob 20. uri se vrši v ljubljanski operi slavnostna predstava »Gorenjskega slavčka« na čast češkoslovaškim gostom.

Svetovni pregled.

ČEŠKOSLOVAŠKA.

Soproga predsednika češkoslovaške republike umrla. Te dni je umrla v Pragi soproga predsednika češkoslovaške republike Masaryka. Bila je velika žena in svojemu velikemu soprogu povsem enakovredna. Od leta 1905 pa do smrti je bila organizirana v čehoslovaški soc. dem. stranki. Podpirala je predvsem soc. zadružništvo. Znana je tudi kot pisateljica in to ne samo v Evropi, temveč tudi v Ameriki.

Podržavljenje Buštiehradske železnice. Radi mnogobrojnih okolnosti je postala Buštiehradska železnica tako pasivna, da ne more več plačevati svojih uslužbencev. Vsled tega so se začela med vlado in upravo pogajanja za podržavljenje te železnice. Pogajanja potekajo ugodno in bodo kmalu končana. Država bo prevzela vse dolgove, razun tega pa bo še plačala za delnice 34.4 milijonov čeških kron.

UMOR ZASTOPNIKA BOLJŠEVIŠKE RUSIJE.

V prijaznem švicarskem mestu Lausanne, kjer se je zopet sestala orijentska mirovna konferenca, je bil pretekli teden umorjen zastopnik ruske vlade na tej konferenci Vorovski. Sprva se je mislilo, da ga je umoril švicarski fašist. Preiskava pa je dognala, da je morilec delal najbrže po nalogu ruskih monarhističnih beguncev. Boljševiki so radi tega umora silno užaljeni in imajo tudi prav. Ta umor se mora ravno tako obsoditi kakor vsi umori, ki so jih izvršili boljševiki. Z medsebojnim morjenjem se svet ne bo rešil, pač pa pokončal.

SPOR MED RUSIJO IN ANGLIJO.

Rusija je zapadnim državam trn v peti, neglede na to, da je danes boljševiška, trn v peti bi bila zapadnim državam tudi tedaj, če bi imela drugo vladno obliko. Rusija predstavlja Slovanstvo, ona predstavlja Slovanstvo tudi danes, ko vladajo tam razmere, ki nam niso povolji; vendar pa to vse ne ovrže dejstva, da živi v Rusiji 130 milijonov Slovanov. Današnji režim v Rusiji se bo spremenil, toda 130 milij. Slovanov bo tam ostalo. In sovraštvo zapadne Evrope do Rusije ne izvira v prvi vrsti iz tega, ker je boljševiška, temveč predvsem iz tega, ker je slovanska. Zlasti ima veliko jezo na Rusijo, kakor na vse druge Slovane, Anglija. Ravno sedanja angleška vlada, predvsem njen zunanji minister Lord Curzon, je skuša-

ponižati Rusijo in ji vzeti ves vpliv. In mnogokrat je bila Rusija v zadnjem času od angleške vlade hudo ponižana in prevarana. Rusija seveda ni vtikala angleških klofut mirno v žep, temveč je udarila Anglijo nazaj, in sicer tje kjer je najbolj občutljiva. Rusija je zrevolucijonirala vse obmejne države Indije. In to je za Anglijo najhujši udarec. Če se zbudi Indija in odpade zgubi Anglija silno veliko, lahko rečemo polovico svojega bogastva. Pograbila je prvo priliko, da jo prime za vrat. Angleški ribiči so ribarili v ruskih vodah. Zato so jim Rusi zaplenili ladje. Anglija pravi, da so Rusi učinili »morsko roparstvo«. Rusi zopet trdijo, da so storili samo to, kar je bila njihova pravica. Oba imata prav. Mednarodno morsko pravo ne določa, kako daleč se smejo tuje ladije približati obali kake druge države. Do sedaj je bilo običajno, da je imela vsaka država 3 milje od obali suverensko pravico. Tuja ladja se je smela približati obali na tri milje. Rusi pa pravijo, da smatrajo svojo suverenost 12 milj od obali in da so imeli torej pravico vzeti angleške ladje, ki so se približale do treh milj. Rusi trdijo svoje, Angleži pa zopet svoje. Zapisano ni nikjer, kateri ima prav. Nasprotno! Društvo narodov je na svoji konferenci v Barceloni določilo, da naj to vprašanje vsak narod sam zase reši. — Drugi povod, da napade Rusijo, je našla angleška vlada v tem, da preganja boljševiška vlada škofe. Čudna ta angleška vlada. Pod vlado zadnjega carja je bilo poslanih v prognanstvo nič manj kot 28 škofov. Turčija je pomorila stotisoče kristjanov in tudi danes jih preganja in mori z vso krutostjo. Kakor angleška vlada ni ganila z mezincem, ko je car preganjal škofe, tako se ne razburja nad umori kristjanov, ki jih vrše danes Turki; ravno nasprotno, s turško vlado sklepa celo sedaj mir in jo vabi v društvo narodov.

Radi teh dveh zadev torej, je poslala Anglija Rusiji ultimatum. Angleška vlada sama izjavlja, da do vojske ne bo prišlo, toda tako se je govorilo tudi leta 1914. Čudno je, da je prišel te dni v Beograd visok francoski general in se zaprl z našimi ministri v sobo, kjer so razpravljali prav tajne stvari. Po Poljskem in Češkem pa pohaja in pregleduje vojaštvo te dni general Foch. Angleški proletarijat je zagrozil svoji vladi, da bo nameravano vojno na vsak način preprečil.

NAPREDOVANJE SOCIJALIZMA NA ANGLEŠKEM.

Pri nas srečamo na vsak korak ljudi, ki imajo za socijalizem le prezirljiv nasmeh. Če bi ti ljudje le malo mislili, če bi bili le malo poučeni in bi svoje znanje ne zajemali izključno le iz gostilniških kvant in kavarniškega posedanja, bi prišli prav kmalu na to, da velja njihov prezirljivi posmeh le njim samim. Današnji razvoj človeške družbe gre preko teh puhlih glav in dogodki v doglednem času bodo šli preko prezirljivih posmehov naših gostilniških in kavarniških politikov.

Mi, jugoslovanski socijalisti, Pašić in ves njegov privesek nimamo na današnjo zgodovino človeške družbe najmanjšega vpliva. Zgodovino delajo drugi narodi in razvoj človeške družbe je odvisen od vseh teh narodov. Če pa že nimamo vpliva na razvoj človeške družbe, je vendar naša sveta dolžnost, da pazno zasledujemo razvoj pri onih narodih, od katerih je razvoj človeške družbe v prvi vrsti odvisen. Predvsem nas mora zanimati, kaj se godi v najmerodajnejši državi, to je na Angleškem. V »Novi Pravdi« smo poročali, da je dobila »Delavska stranka« pri državnozborskih volitvah, ki so se vršile mesca novembra 1922, jako veliko mandatov. Ta zmaga angleške delavske stranke postaja od mesca do mesca pomembnejša. Vpliv socijalistov na Angleškem raste takorekoč od dne do dne. Buržuazija je nekaj časa molčala, toda vsled vedno in hitro rastoče socijalistične moči je začela klicati na pomoč. Oglasil se je eden najvplivnejših meščanskih politikov, Winston Churchill, ki je pri zadnjih volitvah podlegel socijalistu v okraju, kjer je bil dosedaj vedno on izvoljen. Churchill je od volitev sem molčal, sedaj pa se je oglasil in o njegovem govoru, ki ga je imel te dni v Aldwych Clubu govori danes cela Anglija. Churchill je dejal, da se mu zdi, kakor da bi obstojala med angleškimi politiki zarota, ki stremi za tem, postaviti Macdonalda voditelja angleških socijalistov) za ministrskega predsednika ter napraviti socijalizmu prosto pot. Dalje je rekel Churchill, da se moč socijalizma vedno bolj konsolidira, število socijalistov in njih ugled raste od dne do dne in s hitrimi koraki se bliža dan, ko bodo dobili v roke vso moč.

Churchill ne verjame, da bi prišlo v Angliji do nasilne revolucije, vendar pa so na potu tako temeljite izpremembe, ki bodo uničile obstoječi politični in gospodarski ustroj. To niso nikake domišljije, temveč — dejstva, ki se bodo uresničila v najkrajši bodočnosti.

Tako Churchill, ki je na koncu svojega znamenitega govora izrazil prepričanje, da bodo socijalisti v dveh letih zavzeli angleško vlado in s tem dobili neprimerno moč v celi svetovni politiki.

ITALIJA.

Fašizem poka. Fašizem preživlja težke čase. Mussolini prihaja polagoma do prepričanja, da se z nasiljem pač pride do moči, da se pa z njim ne more dalje časa vladati. Pod fašistovsko nasilno vlado je nastala silna korupcija. Posamezni vplivni fašisti preskrbujejo z državnimi službami cele svoje družine. Bratje, sestre, očetje in drugi sorodniki fašistov zasedajo najvplivnejša mesta v državni upravi. V provinci Umbriji je pobiral fašistovski voditelj po časopisih darove za svoj avtomobil. Ker je nasilje tako, da se ne sme nihče ganiti, delajo fašisti - voditelji, kar hočejo. Merodajni fašisti so se začeli med seboj preganjati, kajti vsak hoče kar najboljše korito in eden je drugemu napoti. Iz vseh krajev prihajajo tožbe o strašnih korupcijah, ki jih uganjajo fašisti. Naravnost porazno vpliva na fašiste to, da njihovih listov nihče ne čita. Eden glavnih fašistovskih listov »Impero«, ki uresničuje s hitrimi koraki laško svetovno gospodarstvo, ima samo 1000 naročnikov. »Paese« je imel kot malomeščanski list 70.000 naročnikov; ko je prišel v roke fašistov je padlo število naročnikov na 5000. Turinška »Štampa« piše: fašizem potrebuje inteligence, ne pušk. Toda kdor je prišel s puškami do vlade, ne more vladati inteligenco. Danes ima Mussolini neprijetno nalogo, otresti se ljudi, ki so ga spravili na vlado. In če se mu to tudi posreči, vendar se mu bo le težko posrečilo dobiti iz nefašistovskih meščanskih vrst sposobne ljudi. Dejstvo je, da skuša Mussolini privabiti sposobne sodelovalce, brez katerih se bo fašizem podrl tako hitro, kakor je nastal.

AMERIKA.

Pomanjkanje — delavcev. Znano je, da Amerika ne pusti dosti izseljencev preko svoje meje. Iz vsake države sme letno le gotovo število ljudi v Ameriko. Človek bi mislil, da ima Amerika preveč ljudi oz. delavcev, da tako ovira priseljevanje. Predsednik »American National bank« Clarke zahteva, da naj pusti Amerika več delavcev v deželo, predvsem Angležev in Nemcev. Nemški in angleški delavci so namreč veliko bolj izobraženi, kakor delavci drugih narodov. Clarke zahteva celo, da se ustanovi posebni fond, s pomočjo katerega bo angleškim in nemškim delavcem omogočeno potovanje v Ameriko. Strokovne organizacije pa s to propagando niso zadovoljne. Povsem umevno, ker bi novi delavci delali starim konkurenco.

Poročila z dežele.

Ptuj. Neznosne ptujske družabne razmere. Prometni kontrolor g. T. se že trudi nad 2 leti, da bi osnoval v Ptuju podružnico »Slovenskega planinskega društva«. Ptujska okolica, Slovenske gorice, Haloze in Pohorje bi nudili zletnikom res dokaj razvedrila, ako bi vladala vsaj strpnost med ptujskimi meščani. Navzlic razdrapanim ptujskim razmeram, slabim plačam nameščencev na eni strani ter političnemu fanatizmu takozvanih »boljših« meščanov na drugi strani, se je posrečilo nabrati agilnemu g. T. nad 60 članov za SPD. Vsak naobražen Slovenec ve, da SPD ni politično društvo! Da bi imeli člani društva tudi užitek, zamislil si je g. T. izlet na bližnje Pohorje in to na prvo nedeljo v maju. V to svrho je pustil krožiti med člani vabilo s sporedom in prošnjo, naj bi vsak član privedel na zlet tudi svoje znance. Naš tov. L. se je radevolje odzval temu vabilu nič hudega sluteč. Povabil je tudi — v smislu vabila seboj nekaj tovarišev. To pa ni ugajalo vročekrvnim društvenim članom »demokratom«. Iz navadnega zleta so napravili svojo politiko. V soboto, dan pred zletom, so poslali znanega priganjača JDS, nekega fantina k g. T. z izjavo, češ, ker je tov. L. agitiral za ta zlet, smatrajo JDSarji ta zlet, kot zlet NSS in se ga udeležiti ne morejo. In res, drugo jutro — kljub najlepšemu vremenu — se ni udeležil zleta niti eden pristaš JDS, ali kako se že sedaj ta stranka imenuje. Povsem značilno za ptujske razmere, še zlasti, če se upošteva dejstvo, da se ravno trudi odbor »Jugoslov. Matice«, da bi se poravnala ostrost političnih nasprotstev med strankami za skupen nastop pri prihodnjih občinskih volitvah napram Nemcem. Demokratska vlada, oz. Kukovec in Žerjav sta skovala radi Ljubljane tak volilni red, da zagotovi močnejši stranki tričetrtinsko večino v mestnem svetu t. j. absolutno gospodarstvo. V Ptuju je danes — radi raznih podpor, podeljevanj koncesij itd. od strani bivšega gerentstva oziroma demokratov, nemčurjem zagotovljena večina. Priganjači JDS pa še danes delajo med Slovenci razdore s tem, da neopravičeno denuncirajo, insultirajo in tožijo pristaše drugih strank, predvsem pa naše in tako nadaljujejo od njihovih voditeljev započeto razdiralno »narodno« delo. Ponovno jim kličemo! Nehajte s takim protinarodnim delom, posebno tu ob severni narodni meji! V edinosti je moč!

Dornova pri Ptuju. Na našem javnem shodu v Dornovi je ožigosal naš govornik med drugim tudi večletno zavlačevanje dobave že plačanih novih orgelj za našo cerkev. Danes se nam je izpolnila tudi ta zahteva. Orglje so dospele iz Petrovč pri Celju. Napravil jih je znani orgljarski mojster Iv. Naraks. Vzrok zavlačevanja je bil predvsem ta, ker naš učitelj ne zna orgljati in se je bal zamenjati službo z bolj za to sposobnim učiteljem.

Zagorje. Zadnji teden smo imeli tu štrajk rudniškega delavstva, ki je trajal 5 dni. Šlo je za obratovodjo inž. Lapornika, ki baje zanemarja jame ter postopa krivično proti delavstvu. Delavstvo (premogarji) je zahtevalo odstranitev inž. Lapornika že izpočetka, ter je po končanem štrajku še posebej zahtevalo, da se mora inž. Lapornik tekom 8 dni odstraniti. To bi se bilo lahko zahtevalo tudi brez štrajka, tako so pa izgubili delavci na mezdah in dokladah okrog 800.000 K, kar bode za vse hud udarec. — Vse to se je zgodilo, ne da bi se bilo delavce kaj vprašalo, zato pa nosijo tudi odgovornost za vso škodo oni, ki so štrajk povzročili. — Solidarnost da, če treba tudi do skrajne meje ,diktata pa ne pripoznamo, ne od zgoraj, pa tudi ne od spodaj! — Pri županstvu je izložen izkaz o dohodnini. Čuden izkaz to! Na eni strani naravnost **grozno obdavčenje, na** drugi strani zopet nerazumljiva milina. Samo en slučaj: Imamo tu 3 ravnatelje. Eden plačuje — recimo — primeren davek, drugi plača 200 K, a tretji ne plačuje nič, pač pa zida vilo. Skrbno so pa popisani vsi mali ljudje, nameščenci itd. — Tako postopanje davčne oblasti se mora resnično obsojati in vlada dejansko med davkoplačevalci splošno ogorčenje.

SRBSKI DELEGATI NA NAŠIH BINKOŠTNIH PRIREDITVAH.

Kakor smo izvedeli k sklepu lista, se udeleže našega strankinega zbora in mladinskega kongresa tudi delegati iz Srbije. V Ljubljano prispo v soboto dopoldne. Stranko bodo zastopali v delegaciji: predsednik glavnega odbora NSS v Beogradu tov. Slobodan Zorčić, za akademsko omladino pa: br. Miroslav Marković in Milivoj Petrović iz Beograda, Aleksander Vasiljević iz Kragujevca, Milorad Dinić in Žika Milovanović iz Niša ter Obrad Arandjelović iz Skoplja.

Strokovni vestnik.

Litija. Pri nas so zavladale v zadnjem času žalostne razmere. Imamo med našim delavstvom neke elemente, ki so si nadeli nalogo, razdirati delavsko složnost in ki skušajo uničiti obstoječo strokovno organizacijo. Trosenje lažnjivih vesti, obrekovanje odbornikov je na dnevnem redu ter izhaja iz ene kovačnice. Delavstvo je že sklenilo, da poišče kovača teh laži in obrekovanj in bo znalo potem ž njim tudi primerno obračunati. Naše člane pozivljamo, naj se ne dado begati od nobene strani, in naj stoje trdno na braniku za ohranitev trdne in močne NSSZ. Razdiralcem strokovnih organizacij pa kličemo: Roke proč od tega, kar smo si s trudom zgradili.

Jesenice. Pri nas životarimo in delamo po malem pa sigurno. Naše vrste rastejo, ker je vedno več narodno zavednega delavstva, ki prihaja k spoznanju, kam spada narodni delavec. V kratkem priredimo širši članski sestanek, na katerem bomo razpravljali o delavskih vprašanjih in preustroju naše podružnice.

Hoče. Naša podružnica bo imela v prvih dneh junija svoj občni zbor združen s strokovnim shodom, na katerem bo poročal zastopnik osrednjega vodstva. Dan in uro naznanimo pravočasno.

Vsem podružnicam. Na zadnjem delegatskem zboru se je med drugim sklenilo, da se bo odslej strogo poslovalo po novosprejetem poslovniku. Opozarjamo podružnice, da razpošljemo prihodnje dni poslovnik in jih že vnaprej prosimo, da se ga potem strogo drže.

Kongres mladine. Na naš zadnji poziv in okrožnico se je že javilo nekaj podružnic, ki pošljejo svoje delegate. Opozarjamo vse one podružnice, ki nam delegatov še niso javile, da je njihova dolžnost, da se kongresa mladine na binkoštno nedeljo sigurno udeleže. Pokažimo mladini, da začnemo z bodočnostjo in da se zavedamo, da je v mladini moč. Tovariši, kdor more, naj pride v nedeljo sigurno v Ljubljano!

OPOZARJAMO DELEGATE STRANKE IN MLADINSKE ORGANIZACIJE, DA JE O PRILIKI NAŠIH PRIREDITEV O BINKOŠTIH V LJUBLJANI NAŠE SHAJALIŠČE (OBED, VEČERJA) V HOTELU LLOYD, SV. PETRA CESTA ŠT. 7.

Mladinski vestnik.

Vse brate in sestre opozarjamo, da se začne kongres točno ob 10. uri in naj se zato vsi pripeljejo tako, da pridejo točno na kongres. Iz Trbovelj, Zidanega mostu, Hrastnika, Litije in drugih bližnjih postaj pridite s prvim jutranjim vlakom, ki dospe po 7. uri v Ljubljano. Iz drugih krajev Štajerske se pripeljejo delegati z vlakom ob 10.12 uri dopoldne.

Udeležba na kongresu. Doslej so poleg češke in češko-avstrijske delegacije prijavile udeležbo vse mladinske organizacije po mnogoštevilnih delegatih. Prijave še dohajajo in izgled je, da bo kongres res veličasten.

Znaki. Delegate opozarjamo naj si nadenejo vsi znake. Naj ne bo delegata brez znaka!

Poziv! Pozivljemo vse ljubljanske brate in sestre, da se v nedeljo udeleže sprejema bratov in sester, ki dospejo ob 7.32 zjutraj. Litijska mladina pride s svojim praporom in jo zato pričakujmo v lepem številu.

† **Ivan Šimnovec.** Našemu centralnemu tajniku je v Zagrebu umrl brat Ivan, ki je služil v armadi kot narednik-vodnik in podlegel na operaciji. Pokojnik je bil našega mišljenja, ohranimo mu blag spomin, lahka mu bodi bratska hrvatska zemlja! Bratu tajniku Rudolfu in ostalim naše iskreno bratsko sožalje.

»Mladost« je priredila 10. tm. v Trnovem svoj prvi tambur. koncert, ki je prav dobro uspel. Zbor je bil pomnožen s člani tamburaškega zbora »Bratstva«. Dirigiral je brat Fr. Mikolič, ki ima velike zasluge na polju naše tamburaške glasbe. Po koncertu se je razvila prav prijetna in neprisiljena zabava.

Tedenske novice.

NARODNO-SOCIJALISTIČNE PRIREDITVE O BINKOŠTIH V LJUBLJANI.

V soboto, 19. maja. Dopoldne in popoldne: Sprejem delegatov in gostov na glavnem kolodvoru. Zvečer ob pol 8. uri: Slavnostna predstava v narodni operi.

V nedeljo, 20. maja. Ob 10. uri dopoldne v dvorani hotela »Union«

I. kongres jugoslov. nar. soc. mladine.

Spored kongresa:

1. Otvoritev.
2. Volitev predsedstva kongresa in komisij.

3. Organizacija narodno-socijalistične mladine, njen pomen in smoter (br. Zorko Fakin).
4. Socijalna zaščita delavske mladine (br. Rudolf Dobovišek).
5. Kulturna vzgoja delavske mladine (br. Ivo Peruzzi).
6. Strokovno šolstvo (br. Vladimir Kravos).
7. Alkoholizem in mladina (br. Rudolf Tumpej).
8. Stiki med slovansko socijalistično mladino (br. Rud. Šimnovec).

Zvečer ob 8. uri:

Akademija »Bratstva«

v veliki dvorani hotela »Union« na čast čehoslovaškim delegatom in gostom.

V pondeljek, 21. maja. Ob 9. uri dopoldne v dvorani Narodnega doma

IV. redni zbor nar. soc. stranke.

Dnevni red.

1. Naznanilo predsedstva.
2. Poročilo načelstva:
   a) političnega tajnika (tov. Ivan Tavčar),
   b) organizac. tajnika (tov. Franjo Rupnik),
   c) blagajnika (tov. Josip Ambrožič),
   d) nadzorstva (tov. Fr. Šalehar).
3. Volitev osrednj. izvrševalnega odbora in nadzorstva.
4. Notranji in zunanji politični položaj (tov. Ivan Deržič).
5. Načela narodnega socijalizma (tov. dr. Ivo Politeo).
6. Slučajnosti.

Zvečer ob 8. uri: Skupen prijateljski sestanek v hotelu »Tivoli«.

V torek, 22. in sredo 23. maja. Izlet na Bled in v Bohinj.

Akademijo priredi Mladinsko izobraževalno društvo »Bratstvo« v Ljubljani na čast češkim gostom v nedeljo, 20 t. m., ob 20. uri v dvorani hotela »Union« s sledečim sporedom: 1. Zehetner: U pečini, predigra; Ivan pl. Zajc: Odlomki iz opere Nikola Šubić Zrinjski; I. Brož: U posavskoj šumi, glasbena slika. Svira tamburaški zbor »Bratstva« pod vodstvom br. Franje Mikolića. 2. Recitacije s. Vide Juvanove. 3. Slovenske narodne pesmi. Z. Prelovec: Oj Doberdob; O. Dev: Sem šel čez gmajnico; E. Adamič: Fantovska; E. Adamič: Nocoj je res en lep večer. — Poje »Ljubljanski zvon«, oddelek moškega zbora. 4. Fr. Bohuslav: Milostny valček; E. Adamič: Nocoj je pa svetla noč; I. Michl: Človeka nikar. — Poje br. Hugo Kramaršič, na klavirju spremlja s. V. T. 5. Recitacije br. Ivo Peruzzija. 6. G. Verdi: La Traviata; Vogrič: Poputnica bana Jelačića. — Svira tamburaški zbor »Bratstva«. — Nato prosta zabava s plesom. Svira orkester Sokola I. — Vstopnina 5 Din za osebo, preplačila se hvaležno sprejemajo. — Akademija se vrši pri pogrnjenih mizah.

Po sporočilu iz Prage dospe deputacija bratske češkoslovaške socijalistične stranke ki se udeleži našega strankinega zbora in mladinskega kongresa v Ljubljano **danes,** v petek z brzovlakom ob 4.55 popoldne. Deputacija šteje 20 članov in jo zastopajo: Za glavni izvrševalni odbor češkosl. socijalistične stranke: glavni tajnik br. Šolc, br. Čižimski in s. M. Dudova, za glavni izvrševalni odbor mladine: br. poslanec Trnobransky in tajnik br. Burian. Za češko delavsko strokovno zvezo: br. poslanec Laube. Delegacija čeških socijalistov iz Dunaja pa dospe v Ljubljano z brzovlakom v soboto zjutraj ob 5.21.

Zajezite val dviganja cen! — Na to opozarjamo ponovno merodajne činitelje zlasti sedaj, ko se nameravajo državnim nameščencem nekoliko povišati prejemki. Če se draginja ne ustavi, potem je zastonj vsak povišek. Na kak način naj se to zgodi, je stvar merodajnih krogov. Smo pa mnenja, da bi ljudske mase k temu tudi lahko veliko pripomogle. Seveda bi moral biti na razpolago energičen urad, ki bi imel v tem oziru precej širok delokrog. — Tudi za »Orjuno« bi bilo to hvaležno polje, ako ji je res kaj za ubogo ljudstvo, ki tvori državo.

»Neznosno« ljubezen do uradništva kaže tisto »Jutro«, ki je svoječasno zagovarjalo in hvalisalo delovanje one politične klike, onih državnih poslancev in ministrov, ki so odgovorni za današnje razmere in uradniško bedo. Kdo je imel v rokah finance? — demokrat, kdo je bil minister za socijalno politiko? — demokrat, kdo je bil notranji minister? — demokrat itd. itd. itd. — povsod demokrat! In vsi ti **demokrati** niso storili za državne uslužbence **prav nič esar!** — O, pardon! Dosti so prizadejali: **dosti gorja, dosti bede, sploh vse zlo!** — Oni so krivi vsega in nimajo prav nikake pravice zgovarjati se na druge! Še manj pravice pa imajo, danes državne uslužbence pomilovati in za nje hinavsko javkati. Javni nameščenci si bodo pomagali sami in odklanjajo vsako tako demokratsko oporo!

Redukcija uradništva. — O stvari sedaj dosti pisati se nam ne zdi na mestu, ker še ni znan način, kako naj bi se izvedla redukcija, na pisavo listov pa se ne smemo zanašati. Nepobitno je, da je redukcija potrebna. Izvesti pa se mora nepartizansko, pošteno. Eksponentom raznih političnih strank — pri nas v Sloveniji zlasti demokratski — ki so na vodilnih mestih, se mora vzeti orožje iz rok. Nikakor ne gre, da bi izvajali redukcijo, kakor bi se jim zljubilo, ker je že vnaprej jasno, koga bi pred vsem reducirali. Kdo naj bi bil reduciran in kdo ne? 1. Reducirati se morajo in morejo samo vsi oni nastavljenci brez ozira na čin, ki so vsled koruptnega partizanstva že v naši novi državi zlezli na svoje stolce. 2. Reducirati bi se mogli samo začasno nastavljeni, a proti takemu reduciranju bomo zavzeli tudi odločno odklonilno stališče, ako so ti uslužbenci vršili svojo uradno dolžnost v polni meri. 3. Reducirati se ne more in ne sme noben definitivni nameščenec, izvzemši oni pod točko 1, pa bodisi uradnik ali sluga, ker bi bilo to protizakonito ter bi vlada gotovo naletela na upravičen odpor. — V splošno veljaj načelo: kdor je vsled korupcije zlezel na krov, naj se ga vsled koruptnih posledic tudi brezobzirno bacne s krova. — Mi bomo reduciranju posvetili vso svojo pažnjo. Zato prosimo vse naše tovariše, da vse take nakane in krivične slučaje naznanijo načelstvu narodno socijalistične stranke, ter jih podkrepe z **utemeljenimi in resničnimi navedbami.** — Zastavili bomo vse sile, da se krivice preprečijo ali pa takoj popravijo.

Državni nameščenci pozor! Kadar gre za izboljšanje našega gmotnega položaja se vselej povdarja od merodajnih faktorjev težko finančno stanje države. Obenem se razpošiljajo v svet vesti kako »marljivo« se trudijo merodajni faktorji, da bi našli potrebna sredstva, toda vedno je ves njihov trud zastonj. Poglejmo malo okoli sebe in vprašajmo se: 1. **Ali je potreba tako mali državi, kot je naša, 14 ministrstev?** — Odgovor: Ne! Nad polovico jih je preveč! 2. **Ali je potreba nad 300 poslancev?** — Ne! Dve tretjini jih je preveč! 3. **Ali neobhodno potrebuje minister 2000 in poslanec 800 kron dnevne plače?** — Ne! Vsak bi lahko izhajal s 300 kronami kar bi bilo še vedno šestkrat več kot prejema n. pr. upokojenec! 4. **Ali je potreba vzdrževati ogromno armado, ki jo imamo?** — Ne! Polovica bi povsem zadostovala! 5. **Ali je potreba vzdrževati tuje vojaštvo v državi?** — Ne! To ni le nepotrebno, temveč zelo škodljivo državi tudi v političnem oziru! In sedaj se vprašajmo: Ali more navzlic temu kdo govoriti o slabem finančnem stanju države? Ne! Finančni položaj države, ki si dovoljuje toliko nepotrebnih izdatkov, ne more biti obupen, ampak naravnost sijajen! Zatorej, državni uslužbenci, železničarji, upokojenci, ne pustimo se več slepiti od »merodajnih faktorjev«, ki spadajo že zdavnaj na ....., ampak ukrenimo potrebno, da se našim opravičenim zahtevam brez odloga do pičice ugodi. Neizmerna sramota za nas, ako se pustimo od beograjskih verižnikov še nadalje za nos voditi. Če zasledujemo potek razprav o naši zadevi v Beogradu, uvidimo takoj, da se naši bedi tudi sedaj ne misli odpomoči. Beograjska porodica je in ostane mnenja, da prečanski državni uslužbenec lahko živi od zraka in dela. Da bi nas zbegali in preprečili našo solidarnost pri eventualnih skrajnih korakih, so zopet prišli z grožnjo, da nas bodo začeli odpuščati iz službe, češ da nas je preveč. Državni nameščenci, kadar bomo podvzeli skrajne korake, in temu ni več daleč, ne pozabimo na ljudi, ki tako groze; to so najbolj zakrknjeni in najzvitejši škodljivci države!

Dvojni roparski umor v Zagrebu. — Pretekli teden so našli v gozdu Kraljevica pri Zagrebu umorjena in oropana (gre za večjo svoto) krojača Andreja Jelačića in verižnika Kanajeta. Policiji se je kmalu posrečilo ugotoviti krivce. Najprej je aretirala Stjepana Kralja. 18 letni gimnazijec Paskijević, sin tajnika zagrebške trgovske in obrtne zbornice, se je odtegnil aretaciji z begom. Policija je izdala za njim tiralico ter razpisala za izsleditev nagrado 4000 dinarjev. Danes teden je javil neki dijak policiji na Sušaku, da je dan preje prenočil neki dijak iz Zagreba pri gimnazijcu Lončariću na Reki. Nato so ga kmalu prijeli. Najprej je trdovratno tajil, da bi bil udeležen pri umoru, pozneje pa je priznal, da je zvabil oba umorjenca v gozd, kjer sta prežala nanje Stjepan Kralj in Viktor Jelačić. Kralj je ustrelil Andreja Jelačića, Paskijević pa z bokserjem ubil Kanajeta. Krivca Viktorja Jelačića še niso dobili.

»Kladivar«. — O priliki prvega kongresa jugoslovanske narodno-socijalistične mladine, ki se vrši dne 20. maja t. l. v Ljubljani, izide prva številka mladinskega glasila »Kladivar«. List bo izhajal kot mesečnik. — Glasilo narodno-socijalistične mladine priporočamo vsem, ki jim je res pri srcu naša bodočnost, katero ravno predstavlja naša mladina.

Zgradba okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, ki so jo pričeli po velikopoteznem načrtu graditi že lansko leto, a je bilo delo za časa ministrovanja ministra za socijalno politiko, dr. Žerjava, ukinjeno, se bo baje sedaj nadaljevala, toda v manjšem obsegu. — Navidezno bo tudi ta zgradba še dokaj moderna in velika, vendar se bo že v bližnji bodočnosti pokazalo, da bi bilo pametno, če bi se realiziral prvotni načrt. In to bi bilo prav, saj je bil denar našega delavstva na razpolago. Prihranki vsled omejenega zidanja so pa baje šli tja, kjer denarja vedno manjka! — V novi palači bodo nastanjene pisarne okrožnega urada, ljubljanska poslovalnica, razni ambulatoriji, mala bolnišnica za zunanje člane, kopalnice, Röntgenov zavod, lekarna itd.

Prevoz judenburških žrtev. Na odbor prihajajo dopisi za informacijo glede udeležbe pri izkopu žrtev v Judenburgu. Odbor naznanja, da se izkop v Judenburgu vrši brez vsakih posebnih svečanosti ob večerni uri, ob asistenci predpisanih uradnih oseb. Pri izkopu bo navzoč samo en odposlanec odbora, ki mora po predpisih potem tudi spremljati vlak, ki bo vozil rakve v domovino. Radi tega odbor priporoča, da oni, ki so nameravali oditi v Judenburg, to opuste. Ako pa hočejo prisostvovati izkopu, morejo to storiti le na lastne stroške.

Udeležba pri pogrebu judenburških žrtev. Da se omogoči kolikor mogoče častna in mnogobrojna udeležba ljudstva pri pogrebu judenburških žrtev bo odbor skušal od železniških uprav izposlovati vozne olajšave. V svrho kontrole je potrebno, da ima odbor pravočasno prijavljena imena vseh onih, ki se nameravajo udeležiti pogreba v Ljubljani in ki žele uživati vozne olajšave. Zlasti pozivamo društva in korporacije, da s svojo mnogoštevilno prisotnostjo pri pogrebu povečajo veličastnost dni prevoza in pokopa in na ta način dokažejo, da se klanjajo duhu žrtev za našo svobodo. Prosimo, da ona društva in korporacije po deželi, ki se nameravajo pogreba udeležiti, to odboru (na naslov dr. Tone Jamar, Prešernova ulica 5) prijavijo in navedejo število onih članov, ki žele imeti vozne olajšave. V prijavi naj bo tudi izjavljeno, ali in kakšna bo udeležba v slučaju, da vozne olajšave ne bi bile priznane. Prevoz se izvrši vsekako v mesecu maju. Podrobnosti se objavijo naknadno. — Odbor za prenos leta 1918 vsled upora v Judenburgu po prekem sodu ustreljenih vojakov bivšega 17. p. p. v Ljubljani.

Razne olajšave udeležnikom pogreba judenburških žrtev. Obratno ravnateljstvo južne železnice je udeležnikom pogreba judenburških žrtev v Ljubljani, ki se vrši dne 2. junija 1923, dovolilo 50 odstotni popust voznih cen s potniškimi vlaki za enkratno vožnjo od nastopne postaje do Ljubljane gl. kolodvor in nazaj. Te olajšave veljajo iz vseh postaj v območju obratnega ravnateljstva Ljubljana, izvzemši proge Barč-Pakrac. Da se morejo udeležnikom, ki žele biti deležni voznih olajšav, pravočasno dostaviti potrebne izkaznice, prosi odbor vsa društva, organizacije, korporacije, občine in razne deputacije, da prijavijo **število udeležencev,** nakar bo odbor doposlal potrebno število izkaznic. Osebe, ki se žele udeležiti pogreba kot posamezniki in ne kot člani društev, organizacij, občin ali raznih deputacij, morajo istotako zaprositi za dopošiljatev izkaznice. Odbor želi v svrho olajšave in pospešitve dela, da posamezniki prijavijo udeležbo na pogrebu najbližnjim in najprikladnejšim društvom, deputacijam itd., da jim potem te korporacije izroče izkaznice. — Odprava se vrši na ta način, da kupi vsak udeleženec pri vstopni postaji celo **enosmerno** vozno karto in tam zahteva, da se mu **žigosa vozna karta in izkaznica.** Taka žigosana vozna karta velja v zvezi z izkaznico tudi za **povratno vožnjo. Prekinjenje vožnje ni dopustno.** — Odbor je zaprosil tudi za vozne olajšave po državnih železnicah, vendar pa do sedaj še ni dobil rešitve. — Narodna dolžnost veleva, da je udeležba pri pogrebu veličastna.

Društvom in organizacijam. Odbor za prevoz judenburških žrtev opozarja vsa društva, organizacije in korporacije, v Ljubljani in po deželi, da se izvrši izkop žrtev v Judenburgu dne 29. maja, nakar se rakve z žrtvami takoj prepeljejo v domovino, tako, da se pogreb v Ljubljani predvideno vrši dne 2. ali 3. junija. Odbor upa, da bodo vse naše narodne in kulturne organizacije, gospodarska in stanovska udruženja s svojo mnogoštevilno in slavnostno udeležbo pri pogrebu pokazala, da se zavedajo, da je razmah našega kulturnega udejstvovanja sad, ki je vzklil iz krvi onih žrtev, ki so padle v boju za našo svobodo. — V dneh prevoza in pokopa judenburških žrtev mora celi narod s tiho molitvijo obnavljati prisego zvestobe državi, ki je čuvarica naše svobode, v pobožnem spominu se moramo klanjati onim, ki so padli, da smo mi ustali.

Tiskovni sklad našega lista naj se pomnoži! Za to naj skrbe vsi naši somišljeniki in čitateji. Zbirajte za tiskovni sklad ob vsaki priliki. Le tako nam bo mogoče v doglednem času naš list razširiti in pogosteje izdajati.

Poštno ravnateljstvo se ne zgane. Pošta Sovenjgradec še vedno uporablja nemške listke »Nicht angenommen«.

Industrijsko-obrtna izložba v Mariboru združena z vinsko, vrtnarsko, gradbeno in umetniško razstavo (od 15. do 26. avgusta 1923). Dosedanje izkušnje so dokazale, da so za razvoj in napredek obrti in industrije razstave velikanskega pomena. To so spoznali tudi agilni mariborski obrtniki, ki so doslej priredili že dve obrtni razstavi, ki sta obe krasno uspeli. Ta uspeh jih je napotil, da tudi letos v času od 15. do 26. avgusta prirede večjo razstavo, ki naj seznani našo javnost z našo industrijo in obrtjo. Dosedanje razstave v Mariboru so bile omejene samo na obrt, letošnja pa je mišljena v mnogo večjem obsegu in je namenjena tudi za domačo industrijo. Udeleži se je lahko vsak jugoslovanski obrtnik in industrijalec, čegar podjetje se nahaja v naši državi. Poleg tega bo na razstavi tudi poseben oddelek za vajenška dela in za take izdelke, ki se doslej pri nas še ne izdelujejo, pa bi se po svoji kakovosti lahko izdelovali. Namen tega oddelka je pred vsem seznaniti naše obrtnike in industrijalce s temi izdelki, ki jih moramo še vedno uvažati iz inozemstva, dasi bi se lahko po malih adapcijah izdelovali tudi v domačih, že obstoječih podjetjih. Razstava bo torej vseskozi zanimiva in bo nudila jasno sliko stanja obrti in industrije zlasti ob naši severni meji. Rok za prijave razstavljalcev je določen do 30. junija. Vsa pojasnila glede razstave daje pisarna razstavnega odbora, Maribor, Alkesandrova cesta 22, telefon interurb. 325. V vseh krogih vlada za to razstavo veliko zanimanje.

Polovična vožnja za mariborsko Industrijsko-obrtno izložbo. Razstavni odbor je zaprosil pri prometnem ministrstvu za dovoljenje 50% popusta na vseh železniških progah v naši državi. Stvar pa bo urejena tako, da dobi vsak obiskovalec razstave na razstavišču posebno izkaznico, na podlagi katere se bo lahko brezplačno peljal nazaj. Na ta način bo na eni strani izključena vsaka zloraba, na drugi strani pa je vsakemu obiskovalcu pomagano, ker mu ne bo treba prej skrbeti za legitimacijo. Za zunanje obiskovalce bo preskrbljeno dovoljno število stanovanj. Priporoča pa se, da se korporativni poseti prej prijavijo odboru, da lahko že v naprej preskrbi vse potrebno.

Opozorilo industrijcem! Onim industrijcem, ki se nameravajo udeležiti ljubljan. velesejma, sporočamo, da se brez skrbi lahko udeleže tudi Industrijsko-obrtne izložbe v Mariboru, ker bo poseben oddelek skrbel za pravočasen prevoz razstavnega blaga iz Maribora v Ljubljano na sejmišče. Transport se bo vršil z direktnimi vozovi, tako, da je vsaka zamuda izključena.

Dobrovoljačka banka je v Ljubljani pričela z vsemi bančnimi posli. Banka obrestuje vloge 6—10%; obrestovanje je odvisno od višine vloge ter odpovedanega roka. Je to narodno ter vsega priporočila in uvaževanja vredno podjetje, ki mu želimo obilo uspehov.

Dobro leščilo (pasto) za čevlje in tlak izdeluje domača tvrdka kemičnih izdelkov Alojzij Smole, Šmarje-Sap, ki jo našim čitateljem priporočamo.

Arhiv črnogorskega dvora. Pred kratkim je našla policija v Cetinju 2 m pod zemljo zakopan arhiv črnogorskega dvora in veliko dragocenosti. Listine dajejo važne podatke o političnem delovanju ranjkega kralja Nikole.

Stavke v Jugoslaviji 1922. leta. Ministrstvo za socijalno politiko je izdalo statistiko, iz katere je razvidno, da je bilo lanskega leta 127 stavk, ki se jih je udeležilo 26.850 delavcev. Trajale so vsega skupaj 26.180 delavnih dni, za katere bi moralo delavstvo dobiti 14 in pol milijona dinarjev. Oktobra mesca je bilo največ stavk (38 z 8292 delavci), najmanj pa v decembru (3 s 1056 delavci). Največ izgubljenih dni je bilo v februarju (11.225), najmanj v aprilu (5759). Lesna industrija je dala največ stavk (53 z 11.468 delavci). Navedene številke dajejo misliti. Če bi podjetniki količkaj znali računati, bi gotovo nikoli ne dopustili, da pride do stavke, temveč bi vsem upravičenim delavskim zahtevam ugodili. Kdaj bo v tem pogledu kaj bolje? Ko se bo sleherni delavec zavedal, da je v organizaciji moč.

O stanovanjski bedi v Nemčiji priča tozadevna statistika, iz katere je razvidno, da manjka tam poldrugi milijon stanovanj. — Zanimivo bi bilo vedeti, koliko stanovanj manjka pri nas.

Amerikanska karakteristika Rusov, Nemcev in Angležev. Po nekem amerikanskem listu posnema beograjski »Novi List« naslednjo karakteristiko: En Rus — ženij; dva Rusa — nered; trije Rusi — revolucija. En Nemec — nič; dva Nemca — ubogljivost; trije Nemci — organizacija. En Anglež — neumnost; dva Angleža — akcijska družba; trije Angleži — svetovna država. »Kaj bi rekel ta časopis o nas?« se vprašuje »Novi List«. »Menda sledeče: En Balkanec — dober frazer (goflač); dva Balkanca — lopova; trije Balkanci — Jugoslavija.« — — —

Rekord goloba-pismonoše. V New-Yorku so našli onemoglega goloba, s poročilom naravoslovca Edmunda Hellerja, ki se mudi v Yellowstoneparku na učnem potovanju. Učenjak piše, da je zašel v gorovju Hoodos, ter prosi pomoči. Pismo je bilo naslovljeno na njegovega tovariša Singerja v New Yorku. Ta je takoj telegrafično poskrbel, da je odšla v Hoodos pogorje rešilna ekspedicija. Goloba je Singer takoj spoznal, ker sta ga redila skupaj s Hellerjem. Preletel je okroglo 3200 km v petih dneh, torej povprečno 640 km na dan ter s tem posekal vse dosedaj znane sovrstnike-prvake v letanju.

— **Čevlje kupujte** od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Peko, ker so isti priznano najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

LJUDJE, KI MISLIJO, vedo, da negovana, zdrava koža pospešuje zdravje in varje pred prehlajenjem. Za pravo telesno negovanje so preizkušena nad 25 let priljubljena sredstva za negovanje lepote: lekarnarja Fellerja Elza-obrazna in kožo varujoča pomada (2 lončka s pakovanjem in poštnino 25 dinarjev); Elza-pomada za rast las (2 lončka s pakovanjem in poštnino 25 dinarjev); Elza-lilijno-mlečno milo (4 kosi s pakovanjem in poštnino 35 dinarjev); najmočnejša Elza-kolonska voda 15 dinarjev; Elza-voda za usta 12 dinarjev; Elza-lilijno mleko 6 dinarjev. Tudi drugi Elza-preparati izpolnijo vsi svojo dolžnost! — Naslovite: EUGEN V. FELLER, lekarnar, Stubica Donja, Elzatrg št. 357, Hrvatsko.

THE REX Co., Ljubljana
Gradišče 10. • Telefon št. 268 int.
98 **Omare z žaluzijo,**
eno ali dvedelne iz hrastovega lesa, svetle ali črne.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

»Že prihaja! O to je božanstveno! Kako lepe urice preživim v ljubčkovem objemu! Kako strastno zna ljubiti moj Georg!«

Sedaj se že prav dobro slišijo stopinje. Nikakega dvoma več. Ljubimec je tu. Lepa žena hiti k vratom, da jih odpre. Toda prepočasna je. Mož visoke postave stoji že v paviljonu.

Vrata se zapro. — V veselem razburjenju Nelly niti ne opazi, da je prišlec zaprl vrata z malim zapahom.

Iznenadena strmi v prišleca. Razočarana in obenem začudena vzklikne:

»Lord Benton — vi —?«

Nagovorjeni odloži svoj plašč in ga ravnodušno položi na bližnji stol.

»Kaj — kako?« jeclja mlada žena.

Lord Benton se smehljaje vsede.

»Moj prijatelj, lord Duncan, je zadržan in me je prosil, da o tem obvestim veleč. slano gospo in jo pomirim radi njegovega izostanka.«

Nelly meni, da ni prav slišala. Razsrjena vpraša:

»Kako? Georg — lord Duncan naj bi bil to rekel? Tega nikoli ne verujem!«

»Toda milostljiva, čemu se tako razburjate? Ali niste že večkrat tudi z menoj zaupno kramljali?«

»Da, toda to se je zgodilo vedno v družbi. Sedaj sem pa sama in mislim, da kot — kavalir — takoj odidete iz paviljona!«

Dozdevni lord te besede navidezno preslišiš.

»Jaz vam imam nekaj važnega povedati, milostljiva.«

Sedaj se Nelly pošteno ujezi. S svojo lepo roko pokaže zapovedujoče na vrata:

»Gospod, ne vem, kako je bilo mogoče, da je moje obvestilo, namenjeno lordu Duncanu, dospelo v vaše roke. — Jaz bom —.«

Namah obmolkne, ker takoj uvidi, da si ne sme nakopati lordove jeze. Če izda njeno skrivnost, potem... Toda na to si niti misliti ne upa.

Hitro odločena stopi k njemu in mu ponudi svojo desnico.

»Gospod, prijatelj mojega Georga ste. Po naključju, ki si ga ne morem tolmačiti, ste zvedeli za mojo skrivnost. Zato vas prosim, da jo obdržite zase. Toda sedaj odidite, jaz pa se vrnem v hišo.«

On pa stisne njeno roko in jo trdno drži.

Začudena mu skuša odtegniti svojo desnico, toda male ročice ne izpusti. Poskuša se oprostiti z levico, tu pa z začudenjem začuti, da jo je s silo prijel za obe roki.

»Lord Benton!« zavpije Nelly.

Mesto odgovora izvleče dozdevni lord z bliskovito naglico iz žepa robec in ji zamaši ž njim usta. Zastonj se brani lepa žena, da bi se oprostila iz neprijetnega položaja.

Sedaj posadi obupno se branečo Nelly na divan ter se vsede poleg nje. Smrten strah jo navdaja, ko opazi strašno izpremembo v obrazu energičnega lepega moža. Do tedaj je bila namreč uverjena, da se je skuša polastiti le iz strasti.

Lordov obraz je naravnost spačen. Temne oči se skrivnostno svetlikajo. Med napol odprtimi ustnicami vidi lesk belih zob.

»Ničvrednica! Zavržena ženska, bolj podla si, kot najnesramnejša vlačuga!«

Težko sopenje in stokanje je njen odgovor. Zopet napenja vse sile, da se oprosti toda brez uspeha. Njene roke drži kot v kleščah.

»Zastrupljevalka!«

Zopet zamolklo stokanje. Nelly se vrže na kolena. Njeni pogledi prosijo milosti in oproščenja. On jo pa divje dvigne in potisne na divan.

»Meni je vse znano, vse vem! Svojega soproga nesramno varate s tem, da imate ljubavno razmerje z lordom Duncanom. Svojemu soprogu ste ukradli veliko vsoto in jo izročili temu svojemu ljubčku. Ubog služabnik zdihuje radi tega po nedolžnem v ječi. To vam pa ni bilo dovolj. Svojega soproga zastrupljate z vražjo počasnostjo. Skrajni čas je, da napravim temu zločinu konec. V nekaj dnevih bi bilo že prepozno. Vlačuga — pošast v človeški podobi — sedaj se bliža ura maščevanja!«

Nelly nagne glavo nazaj.

»Da, le simuliraj omedlevico, ničvredno bitje, ki je s svojo vražjo lepoto napravilo že toliko nesreč. Malopridna morilka, ali morda misliš, da naj ostanejo tvoja sramotna dejanja nekaznovana? Ne, nikdar ne! Pozabila si, da živi nekdo v Londonu, ki taka dejanja vedno strašno maščuje!«

Zopet vzdihovanje, zdi se, da ji hočejo oči stopiti iz votlin.

»Ali veste, kdo je dotični mož? Tega ne veste? Strašni maščevalec je — Jak!«

Po teh besedah se razlega po sobi strašno ječanje.

»Hahaha! Da, sedaj se bliža ura, po kateri sem tako hrepenel. Morilka, čujte, pred vami ne stoji lord Benton. Ne, pred vami stoji sam — Jak, ki je pod dozdevnim imenom imel dostop v vašo družbo.«

Še enkrat zdrkne na kolena in ga z lepimi očmi prosi milosti. In zopet jo z divjo naslado dvigne in vrže na divan.

»Za zastrupljevalko ni milosti. Umreti morate, toda ne še v tem trenotku. Ne, pravim, ker ste tudi Vi svoji žrtvi s svojim peklenskim naklepom prizadejali strašne muke. Sedaj morate še prestati muke smrtnega strahu!«

Pomakne se nekoliko v stran, da more njegova žrtev videti na stensko uro.

»Sedaj kaže ura četrt na enajst. Četrt ure vam je usojeno še živeti, potem se pa izvrši nad vami smrtna obsodba.«

Hropenje in vzdihovanje sledi tem strašnim besedam.

»Ali vidite, kako počasi potekajo minute?« se ji roga. »Še niti ena ni potekla. Ali se vam zdi že ta kratek čas — večnost? Kakor hitro pa bo ura na steni udarila polenajstih, bo Jak daroval svoji maščevalnosti novo žrtev. Jak ne pozna milosti, Jak je neizprosen!«

Sedaj umolkne! Zločinska žena upira svoj pogled kot okamenela v počasi se premikajoči kazalec na uri. Da, strašni mož je imel prav. Minute so postajale Nelly večnost. Prestati mora muke tisočkratne smrti.

Ali ne pade v omedlevico, ki bi jo rešila strašnih muk?

Ne, rešilna omedlevica ne nastopi. Žena ostane pri polni zavesti in opazuje vedno le kazalec na uri, ki se dozdevno skoro ne premiče.

Smrten znoj ji zaliva belo čelo v velikih kapljah. Še enkrat napne lepa žena vse svoje sile, da se reši. — Nastane divja borba. Strah pred smrtjo ji daje neverjetno moč, ki pa ne zadošča, da se izvije iz rok strašnega maščevalca. Z nogami otepa in suje strašnega moža. Poskuša ga ugrizniti s svojimi belimi zobmi. Zaman! On jo trdno drži. Ni več nade na rešitev. Še minuto trajoča divja borba, in — ura udari polenajstih.

Ko odbije ura, izpusti strašni maščevalec lepo ženo. Takoj si skuša odstraniti robec iz ust. —

En sunek — mozeg pretresujoče stokanje in vsa v krvi se zgrudi zastrupljevalka na tla. Strašni se vrže nad njeno truplo. Morilna strast ga spravi skoro ob pamet... Slednjič se dvigne. Nelly leži na tleh — mrtva, razmesarjena — nova žrtev strašnega maščevalca.

Vendar Jak še ne odide iz paviljona. Ozira se po njem.

Naposled se mu ustavi pogled na pisalni mizi, h kateri sede in prične s trdno roko pisati. Poteče že precej časa, predno se zopet dvigne. Pismo, ki ga je napisal, vtakne v ovitek in ga položi na mizo sredi paviljona. Še en pogled na žrtev, ki leži v mlaki krvi, in je že davno izdihnila.

»Zastrupljevalka je prejela svoje plačilo!«

S temi besedami zapusti strašni mož kraj svojega maščevanja.

Po opisanem dogodku.

Tajinstveni mož sedaj molče nadaljuje svojo pot, ki ga vodi skozi nekaj osamljenih, pustih ulic.

Naenkrat pa pospeši svoje korake, ker zasliši ropotanje voza. Že zagleda voz pred seboj. Bila je njegova kočija, v kateri je stražil Edvard sobarico. V nekaj minutah je pri vozu. Nadene si krinko na obraz in stopi v voz.

»Edvard?«

»Da, gospod!«

»Je vse v redu?«

»Da! Sobarica se je ravnokar zbudila iz omedlevice!«

Lahen klic strahu potrdi besede mladega moža.

»Tiho!« ukaže mož s krinko z izpremenjenim glasom.

Deklica takoj utihne.

»Tu vam vračam pismo in ključ vaše gospodarice. Toda gorje vam, če ju nesete lordu Duncanu. To bi bila vaša smrt. Odidite takoj domov in izročite oboje svojemu gospodarju, polkovniku Mac Donnellu!«

Sobarica v svojem strahu zdihuje in tarna.

»Ali boste storili, kar sem vam ukazal ali ne?«

»Da, da, gospod, milostljivi gospod, vse hočem izvršiti — vse!«

»Dobro! Vse bom izvedel. Gorje vam, če me ne ubogate!«

»Toda, milostljivi gospod, ako me milostljiva gospa vpraša — če —«

»Ona ne bo povpraševala! Odidite sedaj in storite, kar sem vam naročil!«

Vrata kočije se odpro. Iz nje stopi tresoča se sobarica. Takoj nato oddrdra kočija v hitrem diru.

Prestrašena se ozira sobarica okrog sebe, misleč, da se po več urni vožnji nahaja v bogve kako oddaljenem londonskem predmestju. V svoje veliko začudenje opazi, da ni daleč od polkovnikove hiše. Vsled prestanega strahu se omahujoče napoti počasi proti poslopju svojega gospodarja ter se od časa do časa tesnobno ozira okrog sebe v bojazni, da se strašna moža ne povrneta.

Že stoji pred hišo, stopi v zapuščeno vežo ter hitro za seboj zaklene vrata. V veži razmišlja, kaj naj stori. Slednjič se odloči, da se poda v svojo sobo in se zapre. Če pošlje gospa po njo, se napravi bolno ter ne odpre nikomur.

Uboga sobarica preživi strašne ure. Vsak hip pričakuje, da jo pokliče gospa. Vedno še ne ve, kako naj se opraviči, da ni izvršila naročila lepe gospodinje. Uverjena je, da ji nihče ne bi verjel, če pripoveduje dogodek z maskiranci. Pripravljena je že na vse mogoče psovke, zlasti še, ker ve, da je njena gospodinja prav nagle jeze. Ne upa se podati k počitku. Mir in tihota, ki vladata v hiši, se ji dozdevata vedno bolj čudni in nenavadni. Nihče ne pride, da povpraša po njej, dasi jo je videl sluga, ko je odhajala. Na čudne besede maskiranca. »ona ne bo povpraševala!« sobarica niti ne misli. Njen strah in tesnoba naraščata z vsako minuto. Vzame pismo iz žepa. Vtaknjeno je zopet skrbno v ovitek, ne more ga odpreti. In to pismo naj izroči polkovniku? Spreletava jo groza, če le misli na to.

Kaj poreče k temu polkovnik, — kaj njena gospodarica?

Polkovnik se vrne šele pojutranjem zjutraj. Tako dolgo vendar ne more tičati skrita. Razkačena gospodarica more vsekakor postati nezaupna. Morda pusti vrata s silo odpreti in potem — — —. Toda prestrašena sobarica se spomni zopet na posledice, če ne ravna po naročilu moža s krinko. Mrzel pot ji obliva čelo.

Naenkrat se zdrzne in skoči osupnjena na noge. Zunaj v veži sliši korake. Sedaj potrka nekdo na njena vrata. Na vprašanje, kdo je, zasliši služabnikov glas: »Pridite takoj iz sobe!«

»Ne morem — bolna sem,« odgovori deklica tarnajoče.

»Tako, ali morda veste, kje se nahaja milostljiva? Gospod polkovnik se je ravnokar vrnil. Medpotjo mu je postalo slabo, da se je moral vrniti. Sedaj vprašuje po svoji soprogi.«

Sobarica takoj odpre vrata. Smrtno bleda stoji pred služabnikom.

»Kako, kaj? Gospe ni tu? Maj bog, kje je gospod polkovnik?«

»Spodaj, le hitro pojdite,« sili sluga. »Gospod je že parkrat povpraševal po vas — hitro — hitro!«

Poziva mu ni bilo treba ponoviti. Deklica je že odhitela mimo njega po stopnicah in po veži v sobe njene gospodarice.

Tam stoji polkovnik bled ko zid. Trdni mož ima dozdevno močan, boleč napad, kajti njegova postava je sklonjena, roke pa stiska krčevito na prsi.

Ko zagleda sobarico, jo vpraša«:

»Kje je moja soproga?«

»Ne vem, milostljivi.«

»Ali se je kaj pripetilo? — Deklica govori, zakaj se vedeš tako zbegano?«

Nagovorjena vzame počasi iz žepa usodepolno pismo in ključ.

»Milostljivi, to vam imam izročiti!«

Polkovnik omahuje.

»Kaj — moja soproga mi piše? — Ne — kaj čitam tu? — Naslov se glasi na lorda Duncana — to je vendar Nellyna pisava — kaj naj to pomeni?«

Raztrga ovitek in čita. Sobarica sloni ob steni in si želi, da bi bila najmanj tisoč milj odtod.

Zopet in zopet prečita polkovnik vsebino pisma. Zdi se, kot da si ne more tolmačiti njegove vsebine.

»Nelly!« zatarna konečno. »Nelly me vara— Nelly!«

Omahne na bližnji stol. Krčevito delujejo široke prsi. Z rokami zmečka usodepolno pismo. Dolgo ni bilo druzega slišati kot zamolklo jadikovanje varanega moža.

Potem pa navda starega vojaka moški ponos. S silo se dvigne s stola.

»Kje — kje se nahaja pr.....?« zakriči divje in udari ob sabljo. »Kje je? Odgovori!«

»Milostljivi, jaz ne vem!«

»Saj se res že ne zavedam, kaj delam! Ti si mi vendar izročila pismo. Torej si tudi ti sama vsa iz sebe radi ravnanja te.....«

Sobarica si ne upa lagati, četudi bi si prav lahko izmislila bajko o dozdevni zvestobi in udanosti. Strah pred maščevanjem moža s krinko navdaja vse njene misli.

»Milostljivi gospod, to pismo, jaz — jaz sem morala po nalogu izročiti vam« jeclja komaj razumljivo.

»Kaj naj že zopet to pomeni? Kdo ti je to ukazal?«

»Dva zakrinkana moža. Zgrabila sta me, ko sem bila na potu k lordu.«

Sedaj se polkovnik prav pošteno raztogoti.

»Zakrinkana moža? Prismojena deklica! Povej čisto resnico, to ti svetujem!«

»Milostljivi, tako je, kakor sem povedala. Zapretila sta mi s smrtjo, če ne ubogam. Tajinstvena moža se hočeta uveriti, če sem izročila njihovo naročilo. Moj bog...«

Strah jo zopet premaga. Nezavestna se zgrudi na tla... Polkovnik motri v svoji pobitosti na tleh ležečo sobarico.

»Ali je mogoče, da je vse to res? Za vraga, nekaj mora le tičati za to zagonetno zadevo, sicer bi mi dekle gotovo ne bilo izročilo pisma. Saj je že toliko časa pri hiši. Kako naj si tolmačim vse te zagonetke? — Toda kje je Nelly? Pa ne da bi pobegnila?«

Ves iz sebe pritisne na zvonec in zvoni tako močno, da se namah prikaže med vrati nekaj prestrašenih strežajev.

»Je kdo videl mojo soprogo?«

Vse tiho.

»Odgovorite!« kriči nad osuplimi služabniki, »odgovorite — sicer.«

»Milostljiva je odšla na vrt,« izpregovori končno eden v ozadju.

»Kdaj?«

»Nekoliko pred deseto uro, milostljivi!«

»Sedaj je poldvanajstih« reče polkovnik, gledaje na uro.

»Poberite se!« zavpije naenkrat. »Poberite se odtod!«

Prestrašenim ni treba dvakrat reči, že izginejo.

Sedaj je težko preizkušeni mož sam. Nič več ne čuti telesne oslabelosti, razmišlja le o svoji na tako nizkoten način izdani ljubezni.

»Nikakega dvoma ni več. Nesramnica se nahaja v paviljonu na vrtu. Morda je celo lord prišel tja. Da — da, tako je, vlačuga pa se nahaja v njegovih objemih. Ha, sedaj ju presenetim. Nečastnico zabodem na mestu. Mečeva ostrina naj jo zadene naravnost v srce. Z njeno krvjo naj bo izbrisan madež na moji časti!«

Naglo odpre vrata in hiti po zadnjih stopnicah na vrt. Prestrašeni služabniki mu slede. Kot obseden hiti mož po stezicah. Že je v bližini vrtnega zidu. Sedaj zadržuje polkovnik korake, dočim se služabniki hitro skrijejo za bližnjim grmovjem. Počasi se bliža Mac Donell paviljonu.

»Aha! Okna so zaprta in zastrta, toda kljub temu se nekoliko vidi odsev luči. Nesramnica je torej notri. Presenetim jo v objemu ljubimca!«

Neslišno pristopi k vratom in prisluškuje.

Vse tiho. Še tesneje se stisne k vratom. Niti najmanjšega šuma ni čuti. Obraz sicer tako mirnega moža ima strašen izraz. Nalahko prime za kljuko, uverjen, da so vrata od znotraj zaklenjena in zapahnjena.

Toda nepojmljivo. — Vrata se pod pritiskom njegove roke odpro. Bila so samo priprta. Polkovnik osupne, toda samo za trenutek, potem pa naglo odpre vrata na stežaj in kot zbesnel plane v sobo. — Srce pretresujoč krik iz ust polkovnika se začuje iz paviljona. V sobi na tleh zagleda Nelly, iz njenega spačenega obraza se da sklepati, da je morala prestati strašne smrtne muke.

Polkovnik je v prvem trenutku uverjen, da sanja. On kot tudi služabniki, ki so radi krika prišli v sobo, strme kot okameneli v mrtvo truplo. Na tleh mlaka krvi, nered v sobi, iz česar se je dalo sklepati, da se je vršila divja borba na življenje in smrt.

»Umor!« izpregovori polkovnik »umor!«

Služabniki odgovore s klici groze in osupnjenja. »Policija!« tarna polkovnik — »policija, hitro — hitro po zdravnika!«

Nekaj služabnikov odhiti, da izvrše polkovnikovo naročilo. Ostali pa obstopijo polkovnika, ki prime mrtvo Nelly za roko. Bila je ledeno mrzla. Smrt je morala nastopiti že pred delj časom. Vsaka pomoč je zaman.

Polkovnik sedaj ne misli več na pismo. Pred seboj vidi samo še svojo ljubljeno soprogo, katero je za vedno izgubil.

»Nelly, moja uboga Nelly!«

Z močnimi rokami jo dvigne in položi na divan. Zopet se začuje grozen krik osupnjenja. Eden od služabnikov je zavpil.

Polkovnik se obrne in vidi, kako sluga z izubljenimi očmi strmi v mrtvo gospo.

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

		Ta teden	Prejšnji teden
		dinarjev	
100 švic. frankov	stane	1730·—	1715·—
100 franc. frankov	„	632·50	630·—
100 laških lir	„	465·—	462·—
100 čeških kron	„	282·—	277·—
100 nemških mark	„	0·22	0·26
100 poljskih mark	„	0·20	0.20
100 avstrijskih kron	„	0·13	0·13
100 ogrskih kron	„	1·82	1·80
100 bolg. levov	„	73·—	72·—
100 dolarjev	„	9475·—	9250·—
100 angl. funtov	„	44500·—	44000·—

Razpredelnico čitajte tako: Aho hočete kupiti na pr. 100 nem. mark, morate dati zanje ta teden 22 para, prejšnji teden pa je stalo 100 nem. mark 26 para.

Curiška borza.

		15. maja	8. maja
		švicarskih	frankov
100 dinarjev	je stalo	5·75	5·80
100 franc. frankov	„	36·85	36·72
100 laških lir	„	27 —	26·95
100 čeških kron	„	16·84	16·49
100 nemških mark	„	0.01	0·02
100 poljskih „	„	0·01	0·01
100 avstrijskih kron	„	0·0078	0·0078
100 ogrskih „	„	0·10	0·10
100 bolg. levov	„	4·40	4·30
100 dolarjev	„	554·—	567·50 —
100 angl. funtov	„	2564 —	2553·—

Dinar je ta teden na vrednosti nekaj izgubil, upati je, da se bode zopet popravil. Bridka je usoda nemške marke. Marka pada dalje, ta teden je dosegla že nižino poljske marke. Vrednosti nemške marke in avstrijske krone bosta kmalu enaki. Prav dobro se popravlja bolgarski lev. Češka krona sili z vso močjo kvišku, kljub temu, da skuša češka vlada njen polet zadržati z vsemi razpoložljivimi sredstvi, ker bi večja vrednost češke krone silno škodila narodnemu gospodarstvu.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.
Odgovorni urednik Anton Brandner.

Prvovrstna vina se točijo:

Haložan . . . . . K 40.—
Mozler . . . . . „ 48.—
Ljutomerčan, fini, stari . . . . . „ 56.—
Vermut . . . . . „ 80.—

Preskrbljeno je tudi za mrzla jedila in najboljše klobase. — Za obilen obisk in čez ulico se vljudno priporoač (129)

Vinotoč pri Fridrihu, Ljubljana, Mestni trg 13.

Gradbeno podjetje
Ing. DUKIĆ in DRUG.
Ljubljana, Bohoričeva 20.

119

Treba, da Fellerjev Elzafluid Povsod kupiti morete!

Ako ustanovite, da Fellerjev pravi Elzafluid kje ne morete dobiti, prosimo sporočite, takoj dobite sporočilo za Vas najugodnejše mesto, kje se prodaja

TO JE NAJBOLJŠE KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!

(103)

Pravi Fellerjev Elzafluid kot dobrodejno sredstvo za drgnenje! Za ude! Za vrat! Za glavo! Za zobe! Za negovanje kože! Kot kosmetikum! Za negovanje ust! V zimi! V letu! Pri tisoč priložnostih pokaže se blagodelujoč, bolečine lajšajoč, koristen in mnogostransko uporabljiv. Je veliko močnejši in bolje delujoč kakor francosko žganje in najboljše sredstvo te vrste! Nekoliko kapljic zadostuje, da tudi vi rečete:

TO JE NAJBOLJŠE KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!

Skupaj s pakovanjem in poštnino stane:

3 dvojnate ali	1	špecijalna steklenica	24 Din
12 dvojnatih „	4	špecijalne steklenice	84 „
24 „ „	8	špecijalnih steklenic	146 „
36 „ „	12	„ „	208 „

Na te cene se računa sedaj še 5% doplačila. Adresirati natančno:

EUGEN V. FELLER
lekarnar, STUBICA DONJA
Elzatrg št. 344, Hrvatsko.

Kot primot: Elza-obliž zoper kurja očesa 2 Din in 3 Din; Elza-mentolni črtniki 4 Din; Elza-švedska tinktura za želodec 10 Din; Elza-zagorski prsni in kašeljni sok 9 Din; Elza-ribje olje 20 Din; Elza-voda za usta 12 Din; Elza-kolonska voda 15 Din; Elza-šumski duh za sobo 15 Din; Glycerin 4 Din in 15 Din; Lysol, Lysoform 12 Din; Kineški čaj od 1 Din dalje; originalno Radikum francosko žganje, velika steklen. 13 Din; Elza-mrčesni prašek 7 Din sirup za podgane in miši 7 Din. — Za pridatek se pakovanje in poštnina računa posebej.

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš srčno ljubljeni sin, brat in svak, gospod

Ivan Šimnovec
narednik (vodnik)

v sredo, dne 9. t. m. v starosti 29 let mirno v Gospodu preminul.

Pogreb nepozabnega se je vršil v petek 11. t. m. iz mrtvašnice na Mirogoju v Zagrebu.

Bodi mu lahka zemljica!

V Ljubljani, 12. maja 1923.

125 **Rodbina Šimnovec**

Za vsa pleskarska dela, lakiranje voznih koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
Ljubljana 74
Kolodvorska ulica št. 6.

POZOR! **Modni salon** POZOR!
Stuchly-Maške
Ljubljana, Židovska ulica št. 3.
Žalni klobuki vedno v zalogi! - Popravila se sprejemajo!
Priporoča najnovejše modele slamnikov, svilenih klobukov in čepic.
PRIZNANO NIZKE CENE.

Kolesarji, pozor!
Ogledajte si pred nakupom prvovrstna kolesa
Puch in Waffenrad
pneumatika najboljše nemške znamke ter vse druge potrebščine po najnižjih cenah pri tvrdki
IGNAC VOK
Ljubljana, Sodna ul. 7.
Podružnica:
Novo mesto, Glavni trg 73.

Inserati v „Novi Pravdi“ imajo velik uspeh!

Pri nizki ceni!
IGN. ŽARGI, Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 3
nudi cenjenim odjemalcem veliko izbiro potrebščin za šivilje in krojače. — Damsko, moško, otroško perilo. — Najnovejše bluze v etaminu. — Površne jopice, majce, kratke nogavice. — Svilene in pletene samoveznice i. t. d. po priznano nizkih cenah.
Na debelo! (128) **Na drobno!**

A. & E. Skabernè
Ljubljana
Največja izbira manufakturnega in modnega blaga.
(127) **Najnižje cene!**

„Grom“
carinsko-posredniški bureau
Centrala: Ljubljana Kolodvorska 41.
•••
Podružnice: Maribor, Aleksandrova c. štev. 53, Koprivnica, Osijek, Karlovac, Rakek, Zagreb. 118

M. TIČAR, LJUBLJANA.

Tovarniška zaloga papirja, uradnih in šolskih potrebščin. — Založništvo razglednic. — Največja izbira fine galanterije in narodnih izdelkov.

121

IVAN ZAKOTNIK, Ljubljana

Telefon 379. mestni tesarski mojster, Dunajska c. 46. Telefon 379.

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe; ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike, stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. 120 **Tovarna furnirja.**

Gričar & Mejač
Ljubljana

samo Šelenburgova ulica št. 3

Najnovejše obleke za gospode, dame in otroke.

122

Oglasi v „Novi Pravdi" imajo uspeh!

IVAN JELAČIN, Ljubljana

Uvoz kolonijalne in špecerijske robe

Tvrdka ustanovljena leta 1888.

81 Solidna in točna postrežba.

Prometni zavod za premog
d. d.
v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno **Ia čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.**

Naslov.

Prometni zavod za premog, d. d. centrala v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/II. Podružnica v Novem Sadu (Bačka). 90

Konfekcijska tovarna

Fran Derenda & Cie., Ljubljana

Pisarna: Emonska cesta 8. telef. interurb. 313. Tovarna: Erjavčeva cesta 2. nasproti dramskega gledališča. Telefon interurb. 294.

Najmodernejša in največja tovarna moških dečjih in fantovskih oblačil.

77 **Konkurenčne cene.**

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica
v Celju r. z. z o. z.

Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.

Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakoršnega odbitka. Hranilne vloge vezane **na daljše odpovedne roke** in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov. **Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. do 6. ure popoldne.**

114

Tvrdka

Peter Kozina & Ko.

tovarna čevljev Tržič, Gorenjsko

je otvorila 20. decembra 1922

svojo drugo lastno prodajalno čevljev na drobno (en detail)

na Aleksandrovi cesti štev. 1, v Ljubljani.

117

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Ustanovljena 1900 | **Delniška glavnica in rezervni zakladi cca K 150,000.000·—** | Ustanovljena 1900

Čekovni račun št. 10.509· — Brzojavni naslov: BANKA, Ljubljana. — Telefon št 261 in 413.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle. — — — Obrestuje vloge najugodneje. — — — Prodaja srečke razredne loterije.

85 **Podružnice: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.**

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica štev. 1 (prej Slovenska eskomptna banka)

Kapital in rezerve Dinarjev 17,500.000·—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzojavi: TRGOVSKA. Telefoni: 139, 146, 458.

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici) 83

Konfekcijska trgovina **O. BERNATOVIĆ** Ljubljana, Mestni trg 5. 75